

posel

zpod Žalého

2

2023
ročník
XXXIII

CENA 15 Kč

ZPRAVODAJ OBCE BENECKO • PRAMENY OBCENÍ KRONIKY

www.benecko.sk

obsah

z obce		Slovo starosty	3
		Zápis z 3. veřejného zasedání Zastupitelstva obce Benecko	4
		Společenská kronika	8
		Kalendář svozu odpadů	9
		Svoz nebezpečných složek komunálního odpadu	10
spolky		Snowsplash 18. 3. 2023	11
		Projekt škola plná pohody	12
		Krakonoš očima a slovem beneckých školaček.	13
		Jak se dělá duha	14
z regionu		Dubnové Krkonoše?	15
		Rok Harrachů v Jilemnicích	17
historie		Jak se přísukuje bílý k čennýmu	19
		Jak vychovávat děti	21
		Jak zvýšit svalový výkon	23
		Člověk v mocenském poli	26
		Jak je to s vlastenectvím	30
		Jak měřili naši předkové čas	32
Zpátky ke kořenům.	33		
pohádka		O zamračené čarodějnici	36
geologie		Skrytá krása s fantazií zakletá v nitru nerostů	39

 Fotografie na obálce: Dolnoštěpanické děti po hasičské instruktáži (k článku na str. 14)

posel zpod Žalého

Vydává Obecní úřad Benecko, redakční rada: Rada obce Benecko.
Registr. číslo MK ČR E 12668. Podávání novinových zásilek povoleno
ObSP Pardubice č. j. P/1-8190/91 ze dne 27. ledna 1991.
Za věcný a názorový obsah textů odpovídají jejich autoři.
Uzávěrka dne 17. 4. 2023. Náklad 300 ks.
Výroba: *Gentiana* Jilemnice

Slovo starosty

Vážení čtenáři Posla.

S příchodem jara se všichni majitelé domů a zahrad pustili do úklidu. Tím se nám také začaly plnit nádoby a kontejnery na různý odpad a ten rostlinný ze zahrad nám končí často v zelených kontejnerech. A právě k tomu bych chtěl zde uvést několik informací. Zelené velkoobjemové kontejnery jsou určeny na trávu, listí, nebo drobné větve z ořezu stromů. Vybázejí se na kompostárny, kterých má Svazek Jilemnicko několik. Tam je materiál různě překopáván a zpracováván. Tudiž do kontejnerů nepatří velké větve, pařezy, kameny a podobné věci. Ničí to pak drahou techniku na kompostárnách.

Já jsem od začátku nebyl velkým příznivcem zavádění tohoto způsobu likvidace odpadu ze zahrad. Jednak to stojí obec poměrně dost peněz. A pak si také myslím, že prospěšnější je udělat si někde v rohu zahrady kompost a tam tu posekanou trávu a shrabané listí sypat. Je nás takových většina, co si to takto řešíme a ty zelené kontejnery vůbec nepotřebujeme. Na druhou stranu chápu, že někde v obci, kde je hustá zástavba a malé zahrady, tak prostě na ten vlastní kompost vhodné místo není. Pak je zase lépe, když to dáte do toho kontejneru než jako dřív, kdy se to sypalo do potoka.

V rámci vypsaného dotačního programu jsme podali žádost o dotaci na pořízení zahradních kompostérů pro občany. Pokud to dopadne, tak bude možnost zájemcům poskytnout kompostéry a tím věříme, že se nám podaří snížit náklady na vývoz zelených kontejnerů. Některé z okolních obcí mají s tímto dobrou zkušenost. Zároveň s kompostéry máme požádáno o dotaci na pořízení mobilního štěpkovače. Občanům budeme moct nabídnout i službu štěpkování materiálu z ořezu stromů nebo křovin. Tím se nám doufám podaří eliminovat zamořování obce dýmem ze spalování mnohdy ještě zelených větví, které je prováděno s oblibou zejména o svátcích a za pěkného počasí, kdy nás navštíví i nějací turisté. Několikrát jsem již slyšel ironickou poznámku, že tohle jsou ty naše propagované „vzdušné lázně“?

Protože se nám blíží zase sezona sekaček, chtěl bych vás všechny zdvořile požádat, nechte prosím ty pily, křoviňáky, sekačky, brusky nebo jiné hlučné stroje o nedělich v klidu odpočívat. Je to tak zažité v řadě zemích, ke kterým bychom se rádi přiblížili v jiných věcech. Tak můžeme i v tomhle a navíc tady to nás nic nestojí.

Ještě několik slov k další změně územního plánu. V určeném termínu do 31. 3. se nám sešlo opět velké množství žádostí. Je jich téměř 50 a bude třeba, aby posuzovatelé opravdu pečlivě vyhodnotili každou žádost zvlášť. Území obce není nafukovací a již nyní je zastavěnost v některých částech na limitu únosnosti území. Zejména z hlediska vodních zdrojů a jejich ochranných pásem, čištění odpadních vod, ale i krajinného rázu, to je nějakého přijatelného vzhledu obce, kombinace zeleně a zastavěných ploch. Na změně územního plánu se začalo pracovat bez zbytečného odkladu a je zájem na tom, aby vše bylo projednáno v co nejkratším termínu. Kdy to však bude, to v tuto chvíli nedokážu určit, neboť to záleží na postupu všech dotčených úřadů. Průběžné informace budou přinášeny jak na webových stránkách obce, tak i v Poslu.

Přeji všem hezké jarní měsíce.

Váš starosta Jaroslav Mejsnar

Zápis z 3. veřejného zasedání Zastupitelstva obce Benecko,

kteř se konalo dne 15.2.2023 v zasedací místnosti Obecního úřadu Benecko od 17:00 hodin.

Přítomní zastupitelé: Jebavý Zdeněk Bc., Ing. Mgr. A. Hanušová Ph.D., Hásková Dana, Ing. Harcuba Jiří, Brožek Dominik Bc., Šochovský Pavel, Janatová Monika, Tomáš Kamil, Mejsnar Jaroslav, Ing. Šír Vladimír, Wiesner Petr, Gerstner Jan, Kučera Jiří, Zelinka Miroslav.

3. Veřejné zasedání zastupitelstva obce zahájil pan starosta v 17:10 hodin. Přivítal přítomné hosty zasedání a zastupitele, kterých bylo přítomno 12.

- 1) Schválení a) programu zasedání, b) ověřovatelů zápisu: J. Kučera a P. Wiesner, c) zapisovatelky: E. Nováková.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje a) navržený program zasedání, b) ověřovatele zápisu: J. Kučera, P. Wiesner, c) zapisovatelku E. Novákovou.

Výsledek hlasování: Pro 12. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 1a), 1 b) a 1c) schváleno.

- 2) Schválení zápisu z 2. OZ ze dne 21.12.2022.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje zápis z 2. veřejného zasedání OZ Benecko, které se konalo dne 21.12.2022.

Výsledek hlasování: Pro 12. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 2) schváleno.

- 3) Schválení rozhodování OR ze dne 14. 12.2022, 4. 1. 2023, 23.1. 2023.

Hásková: zápis z rady ze dne 14. 12. 2022 bod 6 kopání hrobů. Starosta vysvětlil: bude od 1. 1. 2023 zajišťovat obec s pracovníkem na základě dohody o provedení práce.

V 17.15 hodin se dostavil M. Zelinka, přítomno 13 zastupitelů.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje rozhodování Rady Obce Benecko ze dne 14. 12. 2022, 4. 1. 2023, 23. 1. 2023.

Výsledek hlasování: Pro 13. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 3) schváleno.

- 4) Příspěvek VHS Turnov na obnovu komunikací v Mrklově. VHS Turnov realizovalo akci „Benecko, Mrklův – náhrada nekapacitních vodních zdrojů a dostavba přiváděče pitné vody“. Konečná cena díla: 33 036 tisíc Kč, dotace na akci: 16 385 tisíc Kč. V průběhu akce byly opraveny místní komunikace v Mrklově. Na opravu komunikací, kde proběhla v posledních 5-ti letech výstavba inženýrských sítí, není možné žádat o dotace. Podíl Obce Benecko je dle pravidel VHS cekem 5 938 274,- Kč na část vodohospodářské infrastruktury a na povrchy komunikací. V roce 2021 obec poskytla na základě Veřejnoprávní smlouvy investiční dotaci ve výši 1 000 000,- Kč v roce 2022 1 500 000,- Kč.

Návrh Dodatku k Veřejnoprávní smlouvě: poskytnou dotaci do 30. 6. 2023 - 1 000 000,- Kč a do 15. 12.2023 - 1 000 000,- Kč, do 31. 8.2024 - 1 438 274,- Kč.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje uzavření Dodatku č. 2 k Veřejnoprávní smlouvě o poskytnutí investiční dotace z rozpočtu Obce Benecko.

Výsledek hlasování: Pro 11 Proti 0. Zdržel se 2 (Hásková, Hanušová).

Usnesení č. 4) schváleno.

- 5) Územní plán změna č.2. V současné době probíhá změna č. 2 územního plánu. Územní plán včetně změn zpracovává pro obec firma SURPMO, a.s. Jde o drobné změny pouze u obecních záměrů a úpravy textových částí územního plánu.

Starosta zastupitele seznámil se Smlouvou o dílo na zpracování změny č. 2.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje uzavření Smlouvy o dílo na zpracování změny č. 2 Územního plánu Benecko s firmou SURPMO, a.s. v částce 119 970,- Kč.

Výsledek hlasování: Pro 13. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 5) schváleno.

- 6) Územní plán změna č.3. Starosta informoval zastupitele o průběhu 3. změny územního plánu. Do dnešního dne podáno 31. žádostí. Žádosti o změnu se mohou podávat do 31. 3. 2023. Starosta uvedl, že v minulosti byla vždy před projednáním v zastupitelstvu k dispozici analýza jednotlivých záměrů vypracovaná zpracovatelem územního plánu. Zastupitelé tak měli pro své rozhodování odborné podklady.

V 17.45 hodin se dostavil D. Brožek. Přítomno 14 zastupitelů.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje po 31. 3. 2023 předat žádosti o 3. změnu Územního plánu firmě SURPMO, a.s. k vypracování analýzy jednotlivých záměrů.

Výsledek hlasování: Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 6) schváleno.

- 7) Schválení žádostí o dotace.
a) Obec má možnost žádat o dotaci na pořízení kompostérů a štěpkovače.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje podání žádosti o dotaci na pořízení kompostérů a štěpkovače.

Výsledek hlasování: Pro 12. Proti 0. Zdržel se 2 (Zelinka, Wiesner).

Usnesení č. 7 a) schváleno.

- b) Obec má možnost žádat o dotaci na pořízení přístřešků na odpad na sběrném dvoře včetně přístřešků na tříděný odpad a zázemí obsluhy, popřípadě i prostor pro ukládání použitých, ale funkčních věcí.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje podání žádosti o dotaci na pořízení přístřešků na odpad na sběrném dvoře včetně přístřešků na tříděný odpad a zázemí obsluhy popřípadě i prostor pro ukládání použitých, ale funkčních věcí.

Výsledek hlasování: Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 7 b) schváleno.

- c) Dotace na obnovu křížků a kapliček. Smlouva o poskytnutí dotace byla již podepsána v roce 2022, v letošním roce se bude realizovat.

Zastupitelé berou na vědomí.

- 8) Školení zastupitelů. Dne 14. 3. 2023 proběhne v Jilemnici školení zastupitelů Jilemnicka. Přihlášky je nutno podat do 3. 3. 2023.

Zastupitelé berou informaci o školení na vědomí.

- 9) Projednání příspěvku na opravu střechy kostela. Římskokatolická farnost Křížlice se sídlem v Horních Štěpanicích požádala o příspěvek na opravu střechy kostela v Křížlicích. Kostel byl prohlášen za kulturní památku. Obnova se uskutečňuje z dotačního programu Ministerstva kultury a Libereckého kraje, sbírek při bohoslužbách, darů od občanů, výtěžku z kulturních akcí i příspěvků okolních obcí.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje příspěvek na obnovu střechy kostela v Křížlicích ve výši 50 000 Kč.

Výsledek hlasování: Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 9 schváleno.

- 10) Záměr sloučení ZŠ a MŠ pod jedno ředitelství. Prozatím neslučovat. Za 2 roky proběhne výběrové řízení na ředitele základní školy.

Zastupitelstvo bere na vědomí.

- 11) Schválení smlouvy na zpracování projektů k dotacím. Obec bude žádat o dotaci na pořízení kompostérů a štěpkovače. Žádost bude zpracovávat firma Dotace Snadno spol. s.r.o. Cena za zpracování žádosti o dotaci a analýzy je 39 000,- Kč + 2 % z celkových uznatelných nákladů akce.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje uzavření Smlouvy s firmou Dotace Snadno spol. s.r.o.

Výsledek hlasování: Pro 12. Proti 0. Zdržel se 2 (Zelinka, Wiesner).

Usnesení č. 11) schváleno.

- 12) Účetní a rozpočtové záležitosti. Změna rozpočtu č. 1/2023 – rozpočtové opatření č. 1
Příjmy: Položka 4112 Neinvestiční transfery +/- 267 200,- Kč, položka 1121 Příjem z daně z příjmů právnických osob -/ -/ 267 200. Změnou č. 1/2023 rozpočtové opatření č. 1 nebudou navýšeny příjmy a výdaje rozpočtu obce.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje změnu rozpočtu č. 1/2023 rozpočtových opatření č.1 .

Výsledek hlasování: Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 12 schváleno.

- 13) Projednání souladu stavebního záměru (výška stavby) s územním plánem. V Územním plánu je učena výška staveb 10,5 m od nejnižšího bodu průniku stavby s rostlým terénem. Před změnou č. 1 byly tyto parametry jinak, chyba byla opravena. Pokud by chtěl někdo parametry stavby jinak, než určuje územní plán, musí to být projednáno ve změně územního plánu.

Zastupitelé berou na vědomí.

14) Různé.

- a) Výběrové řízení na ředitele mateřské školky. Starosta informoval zastupitele o rezignaci ředitelky Mateřské školy Benecko na tuto funkci k 31. 7. 2023. Do té doby proběhne výběrové řízení na nového ředitele MŠ Benecko.

Zastupitelé berou informaci na vědomí.

- b) Příspěvek na spolufinancování sociálních služeb ORP Jilemnice. Výše příspěvku pro rok 2023 činí 39,- Kč na 1 obyvatele (k výpočtu byl použit počet obyvatel v obci k 1. 1. 2022).

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje uzavření Veřejnoprávní smlouvy o příspěvku na spolufinancování sociálních služeb ORP Jilemnice pro rok 2023.

Výsledek hlasování: Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 14 b schváleno.

- c) Počet dětí a jejich umístění v mateřské škole. Starosta podal informaci o počtu dětí, které budou navštěvovat mateřskou školu v období 2023 – 2026. V tomto období je možno umístit děti v mateřské škole na Benecku a v Jilemnicích a není třeba se zabývat zřízením MŠ v Dolních Štěpanicích.

Zastupitelé berou informaci na vědomí.

Šochovský – vznesl dotaz, zda je něco nového s legalizací černé stavby sušárny bylin na Benecku. Starosta sdělil, že mu nové informace nejsou známy, řešení je v kompetenci stavebního úřadu v Jilemnicích.

Harcuba – proč svítí veřejné osvětlení ráno, když je už vidět. Starosta – je řízeno automaticky, zjistí bližší informace.

Harcuba – v Dolních Štěpanicích most k Petrakovým, kde je sesunutý taras a nakloněná dopravní značka. Starosta zjistí na místě a doporučí další postup.

Zastupitelstvo bere na vědomí.

Hosté: poděkování za opravu cesty v Mrklově (hoření strana). Výhrada: když padá sníh, ponechat na komunikaci větší vrstvu sněhu. To technicky není možné. Starosta poděkoval za poděkování.

Starosta připomenul, že posyp na komunikacích se neprovádí pokud je husté sněžení, nemá to žádný význam.

Hosté: v Mrklově jsou projeté tratě pro běžkaře (Hoření strana směrem ke Kněžicím).

Zastupitelé berou na vědomí

Hosté: jsou nějaké prostory na cvičení? Starosta doporučil Sokolovnu po domluvě s hasiči.

- 15) Závěr. Starosta poděkoval přítomným a v 19.05. hodin ukončil zasedání zastupitelstva.

Zapsala Nováková E. dne 17. 2. 2023

SPOLEČENSKÁ KRONIKA

Jubilea v lednu 2023

Lachman Jiří, Benecko	89 let
Sedláčková Soňa, Benecko	85 let
Pěničková Marie, Dolní Štěpanice	83 let
Hanuš Josef, Benecko	80 let
Ulman Jaroslav, Benecko	77 let

Jubilea v únoru 2023

Sobotová Blažena, Mrklv	89 let
Hendrych Jiří, Horní Štěpanice	87 let
Pohořalý Josef, Zákoutí	85 let
Hanušová Anna, Dolní Štěpanice	83 let
Hofmanová Mária, Benecko	83 let
Kloudová Marie, Benecko	82 let
Erlebach Josef, Dolní Štěpanice	76 let
Hnyk Stanislav, Mrklv	76 let

Tradiční akce v roce 2023

ČARODĚJNICE 30. 4. – Benecko, Dolní a Horní Štěpanice

POUŤOVÁ ZÁBAVA 3. 6. – Dupárna Horní Štěpanice

POUŤ HORNÍ ŠTĚPANICE 4. 6. – Horní Štěpanice

DOZVUKY 5. 6. – Dupárna Horní Štěpanice

BENECKÁ POUŤ 29.–30. 7. – Benecko kaplička sv. Huberta

Jarní úklid v Dolních Štěpanicích

– provádí Středisko služeb s. r. o. vlastní mechanizací

KALENDÁŘ SVOZU ODPADŮ V OBCI BENECKO NA ROK 2023

	LEDEN	ÚNOR	BŘEZEN
Po	2 9 16 23 30	6 13 20 27	6 13 20 27
Út	3 10 17 24 31	7 14 21 28	7 14 21 28
St	4 11 18 25	1 8 15 22	1 8 15 22 29
Čt	5 12 19 26	2 9 16 23	2 9 16 23 30
Pá	6 13 20 27	3 10 17 24	3 10 17 24 31
So	7 14 21 28	4 11 18 25	4 11 18 25
Ne	1 8 15 22 29	5 12 19 26	5 12 19 26
	DUBEN	KVĚTEN	ČERVEN
Po	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26
Út	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27
St	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28
Čt	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29
Pá	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30
So	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24
Ne	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25
	ČERVENEC	SRPEN	ZÁŘÍ
Po	3 10 17 24 31	7 14 21 28	4 11 18 25
Út	4 11 18 25	1 8 15 22 29	5 12 19 26
St	5 12 19 26	2 9 16 23 30	6 13 20 27
Čt	6 13 20 27	3 10 17 24 31	7 14 21 28
Pá	7 14 21 28	4 11 18 25	1 8 15 22 29
So	1 8 15 22 29	5 12 19 26	2 9 16 23 30
Ne	2 9 16 23 30	6 13 20 27	3 10 17 24
	ŘÍJEN	LISTOPAD	PROSINEC
Po	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25
Út	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26
St	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27
Čt	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28
Pá	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29
So	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30
Ne	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31

U P O Z O R N Ě N Í

Popelnice na odpad musí být uzavřené, na popelnicích a v prostoru okolo popelnic nesmí být odkládány neoznačené pytle.
Zákaz odkládání neoznačených pytlů v celé Obci Benecko!

SVOZ NEBEZPEČNÝCH SLOŽEK KOMUNÁLNÍHO ODPADU

se uskuteční **v sobotu 13. května 2023** v době **od 7.30 do 8.00**
na sběrném dvoře v **Dolních Štěpanicích**

PŘIJÍMÁNY BUDOU NÁSLEDUJÍCÍ DRUHY ODPADŮ:

- Kapalné i tuhé domácí chemikálie – kyseliny, louhy, ředidla, čisticí, fotochemikálie, chemické přípravky na hubení plevele, škůdců, postřiky na ochranu rostlin – vše pokud možno v původních obalech nebo řádně označených obalech (obaly musí těsnit, aby nedošlo k vylití nebo rozsypání)
- Zbytky barev, lepidel, chemikálií, postřiků, bělidel, sprejů
- Autobaterie včetně elektrolitu
- Upotřebené motorové oleje, olejové filtry
- Nepoužitá léčiva (léky)

Pozor!!! Vše musí být řádně označeno v uzavřených obalech o objemu a množství odpovídající provozu běžné domácnosti.

NEBUDE PŘIJÍMÁNO NÁSLEDUJÍCÍ:

- Elektrospotřebiče, zářivky, baterie – akubaterie, monočlánky
- Stavební odpad, vč. eternitu, azbestu, asfaltu, omítek, lepidel, směsí apod.
- Nebezpečné odpady vznikající při podnikatelské činnosti

Další informace Vám poskytnou na Obecním úřadu Benecko

UPOZORNĚNÍ PRO DRŽITELE PSŮ

Upozorňujeme držitele psů, že splatnost poplatku 200 Kč za psa na letošní rok byla 31. 3. 2023. Pokud nebude místní poplatek ze psů zaplacen, může ho obecní úřad zvýšit až na trojnásobek.

Snowsplash 18. 3. 2023

– zakončení lyžařské sezóny 2022/2023

Sníh, led a voda?
Přejedem je oba.
Máš-li kuráže malinko,
vykoupe nás jezírko.

PROJEKT ŠKOLA PLNÁ POHODY

Začátkem února jsme u nás v benecké škole odstartovali projekt ŠKOLA PLNÁ POHODY. Potkávali jsme se všichni společně každé úterý při odpoledním vyučování. Zaměřili jsme se na oblast rozvoje sociálních dovedností a prevenci rizikového chování. Cílem projektu bylo podpořit hrou formou pozitivní a sociální klima školy, rozvíjet vzájemný respekt a toleranci. Vedli jsme děti k efektivní formě komunikace, rozvoji spolupráce, kooperace a vzájemného naslou-

chání. Děti si vyzkoušely práci v heterogenní skupině a aktivně uchopit svoji roli při spolupráci. Zaměřili jsme se také na práci se zadáním a časem. Během celého projektu jsme využívali prvky formativního hodnocení. Zažili jsme mnoho AHA momentů a hezkých zážitků. Děti se lépe poznaly a ledacos nového se o sobě dozvěděly. ☑ Po dobu celého projektu vládla příjemná atmosféra.

Zuzana Marvanová
asistent pedagoga

Krakonoš očima a slovem beneckých školaček

Protože se do prvního zpravodaje všechny obrázky nevešly, tak zbytek dodáváme do druhého čísla Posla. V hodinách výtvarné výchovy nakreslily perem a tuší podle svých představ a doplnily ještě textem.

Poudání o Krakonoši

Krakonoše si každý představuje jinak. My z třetí, čtvrté a páté třídy ho vidíme takhle: Je to velký, vysoký a starší chlapík s fajfkou a s kloboukem, má dlouhé vlasy a fousy.

Ale jestli jste viděli na Vánoce pohádku Krakonošovo tajemství, tam ho pojali jinak. Jako mladšího pána, který má kratší fousy i vlasy. Ale umí se přeměňovat do různých podob, například v myš, myslivce a tak dále. Nikdo neví, jak Krakonoš doopravdy vypadá, ale můžem si ho přectavit podle vlastní fantazie. Ale to, co bychom si nejvíc přáli, je, aby měl dobré srdce.

Evelína Zvebilová, 4. ročník

Krakonoš je pán hor. Já si představuji Krakonoše spravedlivé, protože na hodné lidi je hodný a na neposlušné zlý. Je hodný a hezký, má zelený klobouk a dlouhé vousy a vlasy. Má velké a silné ruce. Na rameni mu sedí sojka hlídačka. Nosí dlouhý, tmavězelený kabát, v ruce drží sukátou hůl. Také má zelené kalhoty a velké černé boty. Krakonoš se mi moc líbí.

Amálka Hanušová, 4. ročník

Krakonoš je moudrý muž, žijící v horách. Ochraňuje přírodu a zvířátka před různými pytláky a i nějakými lidmi. Má takového posla sojku, která mu řekne, co

se děje na horách. Když zjistí, něco špatného, letí za Krakonošem a ten zajistí pořádek. Například lidi promění v nějaké zvíře, nebo musí Krakonošovi pomáhat v jeho zahrádce. Kdysi se říkalo, že má tam v horách svůj poklad. Kdo ho šel hledat a našel ho, už se nevrátil. Chtěl toho moc a z toho vyplívá, že kdo chce moc, nemá nic.

Anežka Möhvaldová, 5. ročník

JAK SE DĚLÁ DUHA

Co budete potřebovat?

- slunečné (může být i chladné) počasí
- dva šikovné a veselé benecké dobrovolné hasiče
- cisternu, hadice a vodu
- partu prima šikovných dětí ze štěpanické školy

Jedno dubnové dopoledne nad školní zahradou v Dolních Štěpanicích stálo hasičské auto místního sboru. Naštěstí nešlo o výjezd k požáru. Po dohodě k nám velice ochotně přijeli na besedu a ukázkou hasičské techniky Petr Wiesner a Michal Urbanec.

Komenský by se radoval. Místo zdlouhavého povídání se šlo hned do akce. „Potěžej si hasičské vybavení, rozbal hadice, připoj na rozdělovač, zapoj proudnice.“ A už se stříkalo. Všechny děti se s chutí zapojily a hltaly zajímavé povídání i praktická cvičení. Důkazem toho bylo, že vystříkaly celou cisternu. Krtci žijící na louce nad školou nevyházeli z údivu: „Na obloze ani mráček a doma potopa.“

Jediné, co se nepodařilo, bylo přemoci silou naviják hasičského auta, ale alespoň byla legrace.

Protože bylo slunečné počasí, a možná také za odměnu, se objevila při stříkání vody krásná duha. Můžeme tedy naši recepturu doporučit, osvědčila se.

Děkujeme Petrovi i Michalovi za hezké a zajímavé zážitky.

za kolektiv M. Šírová

Dubnové Krkonoše?

Bledulky, vodopády, Velikonoce a akce k roku Harrachů

Výlety za bledulkami a hučícími vodopády

Něžné kvítky bledulí jsou znamením, že zima je na ústupu a vládu nad krajinou si přebírá jaro. Proto každoročně vyhlížíme první bílé zvonečky, které si proráží cestu často ještě promrzlou půdou. Na přelomu března a dubna se pak vlhké břehy řek a říček mění v bílé koberce.

Za poklidnou atmosférou lesa a do společnosti bílých královen jara se vydejte do Skleňářovického údolí ke starému kamennému mostu přes Zlatý potok. Z Mladých Buků vás tam dovede žlutá turi-stická trasa. Našlapujte opatrně, bledule patří mezi zvláště chráněné druhy rostlin!

Více o bledulkách i trase najdete zde: www.krkonose.eu/bledulky-poslove-jara

Pokud to nestihnete za bledulkami, vydejte se za některým z krkonošských vodopádů. Na jaře hučí pod přívaly vody a jejich průtok je nejmohutnější. Užijte si horské fenomény v plné síle!

Více o krkonošských vodopádech zde: www.krkonose.eu/buracejici-vodopady-drave-reky-jsou-jarni-krkonose

Dubnové akce k roku Harrachů

Nejen Krkonoše budou žít rokem Harrachů. Tito šlechtici hráli významnou roli v našich dějinách jako vysocí představitelé státu a církve, i jako skvělí hospodáři, pokrokoví správci svých panství a mecenáši umění. Jako projev pocty proto vyhlásil Národní památkový ústav rok 2023 Rokem Harrachů.

Při této příležitosti je přichystáno mnoho akcí, na kterých se můžete seznámit s historií rodu, jeho významem i odkazem.

Oficiální zahájení roku pod mottem „Vznešenost zavazuje“ proběhne 1. dubna na zámku Hrádek u Nechanic. Zde bude také pokřtěna nová publikace **„Harrachové: Vznešenost zavazuje“** autorů Jana Luštince, Petra Noska a Adama Rejhy. V Krkonoších se můžete se všemi autory setkat na besedě v Erbovním sále Krkonošského muzea v Jilemnici, a to 14. dubna od 17 hodin.

V sobotu 15. dubna vás zveme do Horní Branné, kde je přichystán komponovaný pořad **„Ctnost a vznešenost zavazují“**, který spojuje příběhy rodu Harrachů a jeho odkazu spolu se skladbami pro pěvecký sbor. Program se uskuteční v místě posledního odpočinku příslušníků rodu – v Harrachovské hrobce a také v kostele sv. Mikuláše od 16 hodin.

26. dubna se jilemnickém muzeu koná druhá přednáška z cyklu Osobnosti rodu Harrachů, tentokrát na téma **„Navzdory osudu: Vzestupy a pády rodu Harrachů v 17. století.“** Přednáší Petr Nosek.

Podívejte se na přehled všech akcí, které se v Krkonoších u příležitosti Roku Harrachů chystají. Informace průběžně doplňujeme a aktualizujeme zde: www.krkonoše.eu/akce-k-oslave-roku-harrachu

Velikonoce v Křišťálovém údolí

Zahajte velikonoční svátky o víkendu 1. - 2. dubna 2023 v Křišťálovém údolí. Využijte dva dny otevřených dveří ve sklárnách, ateliérech a muzeích. Nejen krásné velikonoční ozdoby, ale i výrobu šperků, bižuterie a skleněných výrobků zažijete ve velikonoční atmosféře přímo v místech jejich vzniku. Navštivte naše skláře, šperkaře, muzea a tvořivé dílny. Můžete se zapojit i do soutěže o krásné ceny.

A co přesně je to Křišťálové údolí? Pomyslná přímka, která vznikla spojením sklářské tradice na severu Čech. Je dlouhá zhruba 70 km, proráží si svou cestu horskými masivy i hranicemi regionů, jedinečná svou šíří a různorodostí.

V Krkonoších jsou nositeli sklářské tradice **Sklárna Novosad & Syn v Harrachově** a **firma Rautis v Poniklé**, kde pro vás mají připravenou velikonoční kolekci ručně vyráběných perličkových ozdob. Je – libo zájčka, skleněná minivajíčka nebo kreativní sady? Vyberte si denně v prodejně nebo na e-shopu.

www.crystalvalley.cz

Alena Cejnarová | Krkonoše – svazek měst a obcí
Destinační společnost pro TO Krkonoše

Rok Harrachů v Jilemnici

Vážení čtenáři, jednou z letošních událostí v kultuře, je již třináctý ročník projektu Národního památkového ústavu Po stopách šlechtických rodů, tentokrát na téma Harrachové – Vznešenost zavazuje. Jeho cílem je přiblížit veřejnosti rod Harrachů, obvykle na místech spojených s jeho působením. Mimo pracovišť a objektů Národního památkového ústavu jsou zapojeny desítky ostatních subjektů, jako zámků, muzeí, galerií, knihoven, měst a obcí či spolků a firem. Bude se konat řada výstav, přednášek, koncertů a dalších akcí. Také Krkonošské muzeum v Jilemnici, sídlící v někdejším zámku tohoto rodu, se do projektu zapojí různými akcemi. Jejich výčet najdete níže. Doufám, že Vás zaujmou a těším se na případné shledání

David Ulrych vedoucí muzea

Přednáškový cyklus Osobnosti rodu Harrachů

Cyklus ukáže zajímavé osobnosti rodu Harrachů, spojené nejen s naším regionem, v kontextu dějinných událostí.

Pod císařským praporem: *Kariéra Otty Bedřicha hraběte Harracha v době třicetileté války.* Osobnost válečníka působícího pod velením Albrechta z Valdštejna, ale i majitele panství Horní Branná, potažmo zakladatele rodových držav v Krkonoších, představí student a badatel Ondřej Capoušek. Akce se uskuteční v úterý 28. března v 17 hodin v Erbovním sále.

Navzdory osudu – Vzestupy a pády rodu Harrachů v 17. století. Cestu Harrachů k nejvýznamnějším šlechtickým rodům monarchie, zejména na příkladech osobností válečníka a císařského rádce Karla Linharta z Harrachu, pražského arcibiskupa a kardinála Arnošta Vojtěcha z Harrachu a diplomata Ferdinanda Bonaventury z Harrachu, přiblíží Mgr. Petr Nosek historik a správce depozitáře Státního zámku Hrádek u Nechanic. Uskuteční se ve středu 26. dubna v 17 hodin v Erbovním sále.

František Arnošt hrabě Harrach: Aristokrat, stavebník, podnikatel a cestovatel v kontextu dějin 19. století. Životní příběh politika, podnikatele a cestovatele v době velkých společenských změn představí historik PhDr. Filip Binder z Historického ústavu AV ČR. Uskuteční se v úterý 9. května v 17 hodin v Erbovním sále.

Poslední Harrachové u nás. Osobnost politika, hospodáře, mecenáše a skutečného českého kavalíra Jana Nepomuka z Harrachu, jeho syna Otty z Harrachu a vnuka Antonína z Harrachu, přiblíží historik PaedDr. Jan Luštinec. Uskuteční se v úterý 23. května v 17 hodin v Erbovním sále.

Doprovodné akce

Beseda s autory nové knihy o rodu Harrachů, PaedDr. Janem Luštincem, Mgr. Petrem Noskem a Mgr. Adamem Rejhou, se uskuteční v pátek 14. dubna v 17 hodin v Erbovním sále. Zámecký večer na téma Harrachové se uskuteční v sobotu 17. června. V rámci programu

bude otevřena nová výstava přibližující rod Harrachů a jeho působení v Krkonoších, budou následovat kostýmované prohlídky zámecké expozice a nebude chybět i doprovodný program pro děti a dospělé. Uskuteční se v časovém rámci od 17 do 22 hodin. Program bude včas upřesněn.

Výstava a stálá expozice

Od 17. června do 12. listopadu potrvá výstava *Ve znamení tří pštrosích per*, která tak doplní zámeckou expozici *Ze života českého kavalíra*, kde v rámci otevírací doby probíhají komentované prohlídky několikrát denně. O rodu Harrachů se lze dozvědět více i v expozicích *Jan hrabě Harrach a zahradnictví* či *Bílou stopou – kapitoly z dějin českého lyžování do roku 1938*.

Přednáškový cyklus Zámky rodu Harrachů

Cyklus ukáže historii zámků spojených s rodem Harrachů, mimo náš region, které jsou zároveň přístupné veřejnosti.

Zámek Hrádek u Nechanic a Harrachové. Přednášející Mgr. Martin Rejman, kastelán zámku. Uskuteční se v úterý 12. září v 17 hodin v Erbovním sále.

Zámek Janovice u Rýmařova a Harrachové. Přednášející Mgr. Markéta Janáková, kastelánka zámku. Uskuteční se v úterý 26. září v 17 hodin v Erbovním sále.

Zámek Velké Meziříčí a Harrachové. Přednášející Mgr. Lucie Pavelcová, historička Muzea Velké Meziříčí. Uskuteční se 17. října v 17 hodin v Erbovním sále.

Zámek Kunín a Harrachové. Přednášející PhDr. Jaroslav Zezulčík, kastelán zámku. Uskuteční se v úterý 31. října v 17 hodin v Erbovním sále.

Ostatní přednášky

Hospodářské dvory Harrachů. Přednášející Ing. Jan Žižka, ředitel NPÚ Územního odborného pracoviště středních Čech. Uskuteční se ve čtvrtek 9. listopadu v 17 hodin v Erbovním sále.

Posloupnost rodu Harrachů jilemnického panství.

Polovinu panství koupil 16. 11. 1632 Ota Bedřich, hrabě z Harrachu, (1610–1639). Zdedil syn Ferdinand Bonaventura, (1636–1706), koupil 1701 druhou 1/2 panství. Jeho syn Alois Tomáš Raimund (1669–1742), pak jeho syn Bedřich August Harrach (1696–1749), jeho syn Arnošt Quido (1723–1783), pak jeho syn Jan Nepomuk (1756–1829), pak jeho bratr Arnošt Quidon (1757–1838), předal ihned synu Františku Arnoštovi (1799–1884). Po něm dědil syn Jan Nepomuk Ernst (1828–1909). Po něm dědil jeho druhorozený syn z prvního manželství Otto Jan Nepomuk (1863–1935), pak jeho syn Jan Nepomuk (1904–1945) a přijal rakouské občanství. Tím jeho majetek mu tedy byl zabaven. Jeho syn František Bonaventura (1941–1961) zahynul při autonehodě. Jím vyhynula jilemnická mužská větev rodu Harrachů.

(Jinak podrobněji v Poslu č. 4/2005 na straně 9)

JAK SE PŘISUKUJE BÍLÝ K ČENNÝMU

Miloš Gerstner starší

Je to už dámno, to ste byli eště za horama i s nohama, když tamle na Jestřábi byl nákej Tondiček. Dokud měl eště mámu, bylo mu jako balzamínku v květníku. Vopatřilla celou senici i chliu a von Tondiček jen sedal za stavem a házel člunkem a špekuloval, jesli je tlukanec lepčí s česnekem nebo s kmínem.

Ale když mu mámu pochovali, berzo mu došel v lampičce volej. Jaktěžiu nemoh bejt s ničim hotovej. Panečku, to mu přibejvalo na stavě plátynka potenku. Kdepak „na cukr – na kafe!“ Ani na bandory si nevydál, chtěl-li mít po baráku drobek pořádek. A tak když už jennou doškrábal v v sousku poslenní špetku mouky a ve sklepě mu zbyly místo bandor jen prejty, tak prej: „Co by? Pudu do hor, von se u Krákonoše už ledaskdo vobešel, proč bych nemoh já?“

Namířil si to rouně za nosem a dokobertal se až pod Sněžku. Tma na kerku, nikde človička, boudy tam tenkrát eště žánny nebyly. Kdyby rač sedál doma za stolem a mazal chleba tvarohem! Ale bejt to jinej, zapoderhly by se mu třeva strachy, ale von Tondiček nebyl vodkojenej zaječím mlíkem a tak rozjel hubu na čihy:

„Prej, Krákonoši, tolle a tolle, musíš mně pomoct!“ Jenže Krákonoš jesli nebyl doma, nebo co dál, Tondiček se ho né a né dovolat. Jak to tak bejvá, čekáním roste stek. A tak Tondičkej vyšleh najennou zádu u kalhot vohýnek a prej: „Dyž seš takovej kruták, tak mně vlez na záda. Ale mužoš ty si taky někdy přijít!“

Jen to dopoujeděl, Krákonoš tu. Kouli vočima jako sůva na buku a prej:

„Co ty, vejtrubo, mě tu vytrapuješ. Jesli si kejchnu, tak vodlítneš až do Krobótska!“ Tondičkej tejdě lezlo tlustý do tenkejch, ale přec jen spustil vo těch svejch trampotách, jak nemuže bejt s ničim hotovej a přitom řve doma s kozou hlady dueto. Ale Krákonoš na něj vylít: „Dlouho tu nekoleduj, takovýlle pracanty já moc dobře znám. Nechce se mu dělat, takle dostat pytlík zlatáků a pak někde na mezi zvíhat krovy a šrotovat pokruty!“

A rukou pích proti němu: „Ty musíš bejt bellivej jen jennoho – buď dycky u toho, když se přisukuje bílý k čennýmu, a budeš se mit jako svatá Zíta v nebi!“ No a zdejch se jako pšic.,

Tondiček palikoval k domovu a hned ráno se sháněl, jesli v někerým staveni nebudou přisukovat bílý k čennýmu. No kdepak. Kapecniky s černejma formičkama tenkrát eště nešly, tak ho eště všude deržali za blážna. Až jeho prastrejč, von byl nakovej mudellant, mu poudá:

„Víš ty co? Já mám takovýho nevobyčejnýho kohouta, ten ti to vokáže. Ale bellivě ho hlídej, von se do toho dycky dá nejčastějč ráno eště za tmy.“

Tondiček měl radost, že konečně našel na holý dlani chlup, poděkoval strejcoj a kohouta posadil doma na hřad. Ráno, eště byla tma jako v ranci, kohout začne kokerhat.

„Aha, bude přisukovat,“ poudá si Tondiček a hrabe se z pelechu. Moc se mu nechtělo, von si rád poležal. Jenže kohout místo ke stavu pěkně na hnuj a vytrubuje tu na svět, že už jako je zhůru.

Tondiček chvíli čekal, kdy jako kohout se dá do toho přísukování, ale když se do toho měl jako kočka do vody, vykydal von si Tondiček zatím u kozy hnuj. A že ještě sluničko nebylo na Žalým, aby viděl na kalcování, vomyl pollahu, vomyl a poklidil všechny roztáhaný henky a navařil na celej den hladký ančky. A co pak toho ještě za ten den nakalcoval!

„Zejtra si za to bennožení poležim,“ hotoval se. Ale čerchmanta si poležal. Kohout, hulán hulánská, zas ještě za tmy mu udál alarm.

„Jeden nikdy neví. Co kdyby se právě dnes chtěl dát do přísukování?“ Tondiček se vykopal z postele vartovat kohouta, ale ten zas nic, jen pěkně po zahrádce špacíruje jako kaprál vod honvédu po temešvářským rynku a táhá žízaly.

„No co, zatím si naštipu polinka na zejmu,“ poudá si Tondiček. Celej sáh kohátu rozštípál, než vyšlo kale slunce. A tak to šlo každéj den. A vidíte, Tondiček pak byl dycky u toho, když se přísukovalo bílý k čennýmu. Tá bílá vosnova, to je přeci den, a čenná vosnova je noc. Krákonoš mu dobře poradil a strejc posterčil. Tondič-koj se pak už dařilo náramně, voženil se, měli dětí jako smetí a už zas k nim vrána letí.

Z autorova archívu strojopisných průklepů.

Slovníček

Tlukanec – uvařené rozštouchané a ochucené brambory.

Sousek – truhla na mouku.

Prejty – olámané klíčky z naklíčených brambor.

Na čihy – doleva.

Na mezi zvíhat krovy – ležet na zádech s nohama v kolenou ohnutýma.

Šrotovat pokruty – jíst koláče.

Přisukovat bílý k čennýmu – navazovat na stavu bílou osnovu na černou. (Vstávat brzy ráno ještě za tmy.)

Hladká ančka – polévka z mléka a mouky.

Krobótsko – Chorvatsko.

Jak vychovávat děti

Druhé zrození

pokračování
Miloslav Rychlovský

Porovnáme-li rozměry dítěte a člověka dospělého, vidíme, že je dítě nejen menší, ale že délka nohou a velikost hlavy k tělesnému celku jsou jiné než u dospělého člověka.

V šesti letech jsou oči dítěte již skoro tak velké, jako budou v dospělosti – odtud dojem velkých a krásných dětských očí. Mozek kolem desátého roku se již velikostí blíží mozku dospělého; jen jeho vnitřní členění není ještě ukončeno. Dítě není po tělesné stránce přesně zmenšený člověk dospělý; jeho proporce jsou jiné.

Ale taky duše dětí není zmenšená duše člověka dospělého, nýbrž docela jiná. Chování a záliby jejich podávají o tom steré důkazy. Hrají si s kuličkami, s panenkami, hoši trefují kamením porcelánové špalíčky na telegrafních sloupech, stavějí si sněhuláky a bunkry, z roští boudy, na ulici kopou do koule ze zmačkaného papíru s takovým úsilím, že nevnímají provoz na silnici.

Pozorujme dále život lidí různého věku: Vidíme, že se kamarádí děti v předškolním stáří, pak školáci, mládenci a panny, lidé mužných let a konečně vidíme pospolu v parcích pensisty s kartami a dýmkami. Lze říci, že si nejlépe rozumějí lidé přibližně stejného věku a že mezi nimi je také nejlepší přátelství. Je to tím, že jejich duše si jsou nejpodobnější.

Dospělí nikdy plně nenahradí dětem dětskou společnost, právě tak jako my bychom nevydrželi pořád jen mezi dětmi. Je tedy lidské, zakazují-li někteří rodiče svým dětem hrát si s jinými dětmi? Nikoliv. Zejména rodiče jedináčků by si to měli uvědomit.

Tyto věkové duševní rozdíly působí, že zájmy dětí a dospělých na sebe někdy tak prudce narážejí. Děti chtějí křičet, hrát si, skákat, a babička nebo dědeček, kteří je hlídají, si přejí, aby tiše seděly. Shoda je tu ovšem těžká . . .

Nejenom, že je rozdíl mezi dospělými a menšími dětmi. Taky dospívajícím hochům a dívkám bývají mladší děti protivné, nenávidí je a utíkají před jejich hlukem. Ač věková vzdálenost není tak velká, je přece mezi nimi ostrá rozhraničovací čára. Doba kolem šestnáctého roku znamená předěl, na jehož jedné straně je dětství, na druhé dospělost.

Menší dítě nemyslí na minulost, nedělá si starosti s budoucností, je šťastné, má-li v přítomné chvíli co konat a jíst. Je objektivistické, bezprostřední a živočišné jako mladé zvíře. V dospívání čili pubertě nastává obrat. Z dítěte dříve společenského se najednou stává plachý samotář, pronásledovaný utkvělou myšlenkou, že se mu každý směje. Proto je nerad mezi dospělými, zejména mezi ženami. Pocit méněcennosti vzniká v něm z mnoha příčin. Především, že svaly jsou nepevné a tělesné síly nedostatečné, aby dokonale ovládaly rychle se vyvíjející a měnící se tělo: hoch sebou nervosně cuká, neví, jak se postavit a co s rukama.

V dospívání si mladý člověk začíná všimnout sebe sama, což dříve nedělal. Dívá se do zrcadla, parádí se, chce se líbit. Přemýšlí o sobě, srovnává sebe s jinými lidmi, kteří mu jsou ideálem,

snaží se je napodobit, a když se mu to nedaří, cítí, že se stává směšným. Dospělí mají mít pro tento duševní stav pochopení, nemají se mu posmívat, nýbrž posilovat v něm sebe-důvěru. Tady je vhodné až nutné, aby dospívající chodili cvičit do Sokola či do podobných institucí, jak chlapci, tak dívky. Probudíme-li v nich smysl pro tělesnou kulturu, pro čistý a vkusný zevnějšek, uchráníme je mnohých nebezpečí a prospějeme jim po všech stránkách; třeba ovšem dát pozor, aby se z toho nevyvinula marnivost a ješitnost.

Prchá-li mladý člověk s knížkou básní, kytičkou růží nebo dokonce s revolverem do samoty – je to ještě objektivismus? Není. Vnější svět, který je menšímu dítěti vším, ustupuje v tomto věku a později do pozadí, a mladému člověku se otvírá dosud nepoznaný vnitřní svět, do něhož se utíká a pohřžuje. Stává se subjektivistickým. Je to jedna z nejdůležitějších proměn v životě. Proto se právem říká, že se člověk v dospívání po druhé narodí.

Mladost – radost?

V době, kdy se otevře mladému člověku vnitřní svět duševní, jako by se vracela pohádka, ve které je – čím? Králem nebo nějakou jinou všemohoucí osobou jako dítě v předškolním věku? Nikoliv. Spíše hlavní postavou jakési tragedie. My dospělí, kteří jsme už na to zapomněli, se ptáme udiveně: Co je v tom věku tragického? Mnoho. Jenže my už tomu nerozumíme. Mládí je doba citových bouří a zmatků, ve kterých smutek má převahu, doba slz nad zlým osudem a vzdoru proti němu. Hudebně nadaná dívka si vezme do hlavy, že chce být dramatickou umělkyní. Tomuto ideálu by ráda zasvětila život a všechno mu obětovala. Matka jí řekne: „Ubohé dítě! Nevidíš, že jste čtyři? Že já jsem uklízečka a tatínek dělníkem? Ani se mu o tom nezmiňuj, dostala bys! Víš, jaký je, přijde-li unavený z práce.“ To je nemilosrdný škrť přes životní rozpočet, pro dívku procitnutí z krásných snů, návrat z pohádky do šeredné minulosti. Tak se ideály tříští o tvrdý život jako vlny o skály. V tom je tragika mládí. A v těchto zmatcích, v tom vlnobití citů se zmítá mladá duše, námi nepochopená.

U děvčat se jeví spor světa vysněného se skutečným častěji jako pasivní smutek nebo pohrdání životem, u hochů spíše jako vzdor. Chlapec si řekne: „Co je do života, nemohu-li vykonat, k čemu se cítím povolán? Ať třeba zhynu! Ale dřív to ještě osudu ukáží! Ano, ukáží mu svou sílu!“ A jiný prohlásí kamarádům: „Pojď, ať na to zapomeneme!“ V čem? No přece v tom blaženém hubiteli všech starostí, alkoholu, jak to napsal Tyl. A hoši se chytí kolem krku, klobouky do týla a při harmonice zpívají v hospodě: „Proč ta žába na potoce kuňká . . . Napij se, bratříčku, napij . . . Teče voda, teče, od potoka k řece . . .“ Alkohol, písně, kamarádi, rvačky, tuláctví, kouření – jsou to opravdu projevy veselosti a radosti z mládí?

Nikoliv. Je to výraz duševních bojů, které dlouho předcházely, vzdoru a zklamání ze života a ztroskotaných ideálů.

Tyto nálady, ta citovost má ještě jeden typický projev. Verše. Který student nebásnil? Každý básník začíná psát verše pod vlivem citů tohoto věku. Proto bývají první jeho práce smutné básně, žalující na život, teskná osobní lyrika jako je Nerudova první sbírka Hřbitovní kvítí.

pokračování

Jak zvýšit svalový výkon

MUDr. V. Černý, Brno

Nemám nikterak v úmyslu probírat v tomto článku fyziologii svalové práce – bylo by to téma příliš obsáhlé a pro mnohého snad i málo záživné. Chci zde jen turistům a sportovcům vůbec, dát několik praktických pokynů, jak lze zvýšit svalový výkon, případně jak odstranit únavu vzniklou z přemírné svalové práce.

Je nutné si předem uvědomit, od čeho je svalová činnost odvislá:

1. Od stavu příčně pruhovaného svalstva, 2. od stavu nervstva, 3. od dýchání a 4. od stavu srdce a cévního systému. K bodu prvnímu: Každý ví, že čím více je svalstvo vyvinutější, že tím je větší jeho výkonnost. Záleží také mnoho na fyziologických vlastnostech svalu, na jeho chemické stavbě, na stavu bílkovin, uhlohydrátů, tuků, některých minerálních solí a na množství vody ve svalu. Dokázalo se totiž pokusy, že čím více chová svalstvo vody, tím menší je jeho výkonnost. A naopak, tedy úbytkem vody stoupá jeho výkonnost. Ovšem množství vody může klesnout jen po jistou míru. Při velké ztrátě vody, na příklad po dlouhotrvajících průjmech při některých chorobách, dochází k bolestivým křečím v lýtkovém svalstvu. Ale k tomu dochází, zvláště u některých náchylných jedinců i po každém vydatnějším pocení po namáhavé práci. Zabráníme tomu pitím většího množství vody.

Pokud se nervstva týká, závisí na něm hlavně kvalita svalového výkonu. Prochází-li nervovými drahami častěji tyž inervační popud – jak tomu bývá při tréninku, t.j. při opakování stejných pohybů – stávají se tyto dráhy sjízdňějšími, což se pak projeví kvalitou svalového výkonu. Při duševní únavě, t.j. při únavě ústředního nervstva, přirozeně klesá také svalová výkonnost. Systém cévní a dýchací zásobuje svalstvo patřičným palivem a současně z něho odstraňuje škodlivé produkty vznikající prací.

Máme celou řadu látek, jimiž je možné pozvednout výkon našeho svalstva. Některé jsou laikovi nepřístupné, ty může pouze aplikovat lékař, zato však fyziologické látky, působící vydatně a spolehlivě, jsou každému přístupné.

Cukr. Je ideální potravou, která příliš nezatěžuje organismus kaloricky a nezanechává nevhodných rozpadových látek. Je známá zkušenost, že sníme-li při nebo po namáhavé práci na lačný žaludek malé množství cukru, cítíme ihned zvýšení svalové výkonnosti a ztratíme pocit hladu utlumením sekrece žaludeční šťávy a zastavením zvýšených stahů žaludečního svalstva, vzniklých následkem hladu. Za jednu až dvě hodiny se dostaví však hlad s opětným ochabnutím svalové výkonnosti.

Kofein. Je to alkaloid, jehož 2 až 4 % se nacházejí v čajovníkových listech a v některých jiných rostlinách, o nichž bude ještě řeč. V určitých dávkách výborně působí na ty části mozku, které mají vztah k duševní činnosti. Usnadňuje vnímání a myšlení, přemáhá duševní únavu, ospalost, zbystruje pozornost. Zkrátka kofein usnadňuje duševní činnost.

Jeho význam při únavných stavech nám názorně ukáže výsledek pokusů, které byly s pochodujícími vojáky konány na určitou vzdálenost. Prvé skupině byla podána polévka, druhé káva a další skupině alkoholické nápoje. Nejdříve unavení byli ti, kteří požili alkohol, nejméně ti, kteří požili kávu. Kofein dále působí blahodárně, ovšem jen v určitých dávkách, na svalový výkon, na srdce a cévní systém, na dýchací centrum, čímž se dech zrychluje a prohlubuje. Užívání kofeinu ovšem mohou laikovi doporučit pouze ve formě zrnkové kávy a čaje.

Káva a čaj. Jsou to pochutiny obsahující kofein. Čaj, jak již bylo řečeno, obsahuje podle druhu 2–4 % kofeinu. V kávových zrnkách je kofeinu méně, 1 až 2%. V šálku dobré černé kávy je asi 0,2 g kofeinu, to je léčebná dávka. Káva a čaj mají tedy kofeinový účinek.

Kola jsou ořechy se stromu *Cola acuminata* obsahují 1 až 2% kofeinu a 0,02 % theobrominu. Pro rovnocenný účinek s kofeinem je hojně užívána alpinisty. Však je v jejich časopisech také hojně doporučována.

Theobromin. Je to látka, jehož 1-2% se nachází v plodech *Theobroma cacao*. Kakao je pak prášek z těchto plodů. Theobromin má podobný účinek na nervová centra jako kofein, jenže podstatně slabší. Na kakao je nutné hledět spíše jako na potravu působící pocit sytosti, zmenšení chuti k jídlu a zácpu.

Čokoláda. Je v podstatě pražené kakao. Obsahuje tudíž theobromin a kromě jiných látek průměrně asi 50% cukru. Proto výborně zvyšuje svalový výkon. Pro túry je to neocenitelná, kondenzovaná a kaloricky velmi hodnotná potravina. Její nepříjemnou vlastností je, že působí zácpu.

Alkohol. Ujasněme si zde otázku o působení alkoholu na svalový výkon. Dosud je častým zvykem před nebo při práci se „posilňovat“ alkoholem. V tomto ohledu byla vykonána řada pokusů. Dvě setniny vojska měly za úkol urazit stejnou pochodovou vzdálenost. Setnina, která dostala alkohol, dorazila k cíli v horší tělesné kondici než setnina druhá bez alkoholu. Nebo pokusný člověk zdvíhal břemeno v určitém tempu až k úplné únavě. Potom po malé přestávce opět až do vyčerpání. Ukázalo se, že po požití alkoholu se z počátku pracovní výkonnost zlepšila asi o 9%, ale již po několika minutách (4 až 10), se dostavilo ochabnutí trvajících několik hodin. Čím tedy vysvětlíme tvrzení osob alkohol požívajících, že jim dodává síl? Nutně to lze vysvětlit tím, že subjektivní pocit únavy zmizí následkem mírně narkotizujícího účinku alkoholu ochrnutím t.zv. zábranných center v mozku. Tím člověk ztrácí sebekontrolu a sebekritičnost. Proto se domnívá, že po požití alkoholu lépe pracuje. Ale vyzveme-li pokusnou osobu, která požila malou dávku alkoholu, aby na daný povel vykonala určitý pohyb levou nebo pravou rukou, uvidíme, že sice vyhoví povelu rychleji než jindy, ale často se zmýlí. Je třeba podotknout, že velikost dávky, která tento stav způsobí, se velmi liší podle toho, jak je kdo alkoholu přivyklý. Je přece známé, že ve vinařských krajích lidé pijící denně jeden nebo dva litry vína, nejsou za alkoholiky považováni, zrovna tak jako u nás ten, kdo denně vypije jednu nebo dvě sklenice piva. Další veliké minus alkoholu je jeho následující vlastnost, že již v poměrně malých dávkách snižuje tělesnou teplotu buď tím, že se zmenšuje výroba

tepla, nebo tím, že je zvýšen výdej tepla vyzařováním z rozšířených kožních cév. To je nebezpečná vlastnost alkoholu, poněvadž lze již zmrznout i při plus šesti stupních Celsia, zvláště je-li člověk unavený. Mnoho takových případů je známé z denního tisku. Jak nebezpečná je tedy pověra, že alkohol je dobrý pro zahřátí! Plusem alkoholu je ale zas jeho účín, který má na srdce a krevní oběh, kdy značně zesiluje srdeční činnost. Menší účín má na dýchací centrum, takže po malých dávkách u zdravých lidí velikosti dechu přibývá, zvláště však u lidí unavených. Podotýkám ještě, že alkohol po stránce výživnosti je látka, kterou tělo může rychle využít a plně „spálit“, neboť zde nevznikají toxické rozpadové produkty. Jaké je resumé: turista před a při túře alkohol odmítne. Avšak po návratu, při velké tělesné vyčerpanosti je na místě sklenička koňaku, slivovice a podobně, poněvadž tím dodá tělu rychle potravu, povzbudí srdeční činnost a zlepší dýchání.

Pivo, víno. Plzeňské pivo má 3,61% alkoholu, anglický Porter 6,72%. Pivo je výborným prostředkem k utišení žízně, ne sice pro obsah alkoholu, ale pro obsah určitých hořčin, o nichž je farmakologicky dokázáno, že hasí žízeň. Dále obsahuje dobře rozpuštěný kyslíčnický uhličitý, který v minimálním množství podporuje dýchací centrum, osvěžuje sliznice a tím zrychluje vstřebávání požitých tekutin. Způsobuje, že i tekutina ve větším množství vypitá, neobtěžuje žaludek tak, jako stejné množství tekutiny kyslíčnický uhličitý neobsahující. Naproti tomu sodová voda, která obsahuje špatně rozpuštěný kyslíčnický uhličitý, obtěžuje žaludek tím, že tento plyn se v něm snadno uvolňuje a působí tak nadýmání. Jinak pivo působí ještě svým obsahem alkoholu. Stav jisté otupělosti, který se po požití piva dostavuje, je také způsobený přítomností některých látek ve chmelu obsažených. Z těchto několika řádků vyplývá, že pivo během pochodu pít nedoporučujeme ani k utišení žízně, ale po výkonu ho lze připustit. Víno pro značný obsah alkoholu (až 14-15%) k tišení žízně nelze doporučit, ba naopak žízeň ještě zvyšuje.

Kyselý fosforečnan sodný podporuje svalovou práci, jak bylo u pochodujících prokázáno. Mimo toho odstraňuje duševní únavu a zvyšuje duševní výkonnost. Upravený v různé formě lze obdržet v lékárnách.

Je ještě řada dalších látek, kterými lze zvýšit svalovou výkonnost, jako na př. kokain, kafr, adrenalin, výtažky z některých žlaz a pod. Blíže se o nich nezmiňuji, jelikož v rukou laika mohou natropit více škody než prospěchu.

Z Časopisu turistů, ročník XLIV, číslo 2. – 1932

Únor bílý, pole sílí.

Březen, za kamna vlezem.

Duben, ještě tam budem.

Máj – proženeme nohy v háj.

ČLOVĚK V MOCENSKÉM POLI

Slavomír Ravik

Traduje se, že se mezníkem novověkých dějin stal rok 1772, kdy došlo ve Spojených státech v boji amerických osadníků za nezávislost k vyhlášení lidských práv. Právilo se tu oficiálně, že „lidé se rodí a žijí svobodní a rovnoprávní“ a že „cílem každého politického snažení je uchovat přirozená a neporušitelná lidská práva. Tato práva jsou: svoboda, majetek, bezpečnost a odpor proti útisku“. „Nikdo nesmí být znepokojován ve svých názorech, ani v názorech náboženských, pokud jejich projevování neruší veřejný pořádek.“

Pomineme-li drobný detail, že Ameriku čekala ještě válka Severu proti Jihu (1861-1865) – hlavně kvůli zrušení otroctví, a že ve Státech čekali černí na rovnoprávnost až do konce druhého tisíciletí; bylo to vyhlášení lidských práv pro bílé. Také s drobnostmi, jakým bylo rušení veřejného pořádku, jak je uvedeno v předchozím odstavci. Je to právní klička, která umožňuje jakýkoli nežádáný společenský pohyb potlačit. Budiž – aniž si to bílí vyhlášovatelé uvědomili, došlo v historii poprvé k povýšení všech lidí do svobodného stavu rytířského. Nuže nezbyvá než se zeptat všech svobodných občanů, na něž se lidská práva nakonec vztahovala, v Americe a postupně i v Evropě a řadě dalších zemí, zdali jsme se opravdu stali rytíři v pravém smyslu toho slova? Rytířství totiž neznamená jen svobodu a rovnost plus bratrství, abychom neminuli francouzskou revoluci. Patří sem jako k odkazům rytířské epochy také služba slabším, smysl pro čest a odpovědnost a statečné chování. Ideál rytířství obsahoval i zbožnost a člověk rytíř se tedy měl vždycky odvolávat k vyšší pravdě nad námi, respektovat mravní normy svého svědomí a obávat se, aby neutrpl úhonu na své duši.

Tak praví naše romantické vzpomínky na tuto epochu. Dovoláváme-li se ovšem s dojetím těchto časů, měli bychom pohlédnout do vlastního zrcadla. Člověk se vyhlášením lidských práv nestal rázem rytířem, ani svobodným a odpovědným člověkem. Podíváme-li se vůkol, nevidíme odpovědnost za bližní, dokonce ani ne za sebe a za svou duši. Hlásíme se, formálně k privilegiím, která byla vyhlášena, ale přehlízíme průsečík krátkého života s cestou k věčnosti

Tak se rozplývá jedna z iluzí našeho bulváru. Stali jsme se pionýry na šachovnici mocenských hrátek. Mocní se zpravidla svezou občas na vlnách lidového hněvu, ale když je odvoleno, nikoho již pionýry, lákání na účasti ve hře, nezajímají. Kabinetní politika prožraná korupcí o svých úmyslech nedává vědět, o čerstvě upečených koalicičních čachrech se nemluví. Bez naší účasti se obsazují rozhodující mocenské posty, a proto nemůže být nikdo z mocných stíhán veřejností jinak než pohrdáním.

Jednodušší lidé jsou na tento běh událostí zvyklí, pitomce, které někdo potěšil drobnou pochoutkou před vstupem do volební místnosti, beztak nic nezajímá. Lidé nadaní duchem se této šaškárny buď neúčastní, anebo v touze po trestu volí tak, aby odstranili starou do-sloužilou mocenskou skvadru, i když nakonec jednu záłudnost vystřídá jiná, v účinku stejná.

Obecný lid si osvojil pohledem na mocenskou elitu plebejské zlozvyky, neúctu k lidem vůbec a k hodnotám jakbysmet. Bodejť ne, když nám již koncem minulého století filozof Emanuel Rádl o lidech, kteří byli do „rytířského stavu“ povýšeni takřka omylem, řekl, že „jsou v srdci lhostejní, rozumu nerozhodného a činů násilných.“ Španělský filosof Ortegy y Gasset k tomu dodává, že jsou podobní „kouskům korku houpajícím se s vodou“.

x

Jaký div, že „člověk moudrý“ (homo sapiens sapiens) dostal jako živočišný druh postupně řadu přídomků, zdaleka ne šlechtických. Protože k vlastní sebeproměně a zušlechtění má daleko, vyburcoval filozofy, ekonomy a psychology k novým charakteristikám. Tedy se místo adjektiva „sapiens“ užívá podle ekonomické závislosti člověka přídomek homo oeconomicus. V tomto pojmu nejspíše objevíme preferování hmotné výroby, lačné hltání užitečných i zbytečných tovarů všeho druhu. Vyskytuje se tudíž i homo consumens, člověk spotřebitel, homo absurdus, ale i homo furiosus, čili člověk nebezpečný.

Vzpomeneme-li si, co člověk v posledních časech dokázal, nebo je schopen předvést, nelze než souhlasit, že z člověka jde opravdu strach. Konečně připomeňme si v této souvislosti lidi, třímající kufříky posledního slova, tedy mocné, kteří disponují jadernými zbraněmi a dalšími nástroji schopnými zničit nejen lidstvo, ale i celou modrou planetu.

Známe také typ homo mechanicus nebo homo cyberneticus, kteří se ponořili do kyberprostoru našeho světa se všemi přednostmi i ničemnostmi. Homo ferus je člověk divoký, homo monstrosus reprezentuje pak člověka zrůdného, který dnes denně řádí na nejružnějších polednicích a rovnoběžkách naší planety. Homu ludens, neboli člověk her a zábav se nechá bavit sdělovacími prostředky, nebo si pohrává s automaty, na nichž si může odzkoušet střelbu, válečná tažení, nebo jízdu za volantem vozu, který sráží postupně civilisty, krácející po chodníku – zatím ještě na monitoru počítače, ale tu a tam, jak víme, si to násilník a psychopat ověřil i ve skutečnosti. Tudíž ano homo absurdus není titulem, na nějž bychom měli být hrdi.

Tyto přídomky v autorově úvaze měl člověk již na přelomu obou tisíciletí. K těmto ještě přidala profesorka Stanislava Kučerová i člověka mediového, který se nemůže odtrhnout od sledu obrázků a dramát, odehrávajících se na obrazovkách ze všech koutů planety. Jde o člověka lhostejného k událostem, bez soucitu k lidským utrpením, pokud se hrůza nedotkne jeho vlastního soukromí a blízkých příslušníků rodiny. Orwellův hrdina, který žije ve světě, v němž se spaluje literatura, je stále živým lidským druhem – netřeba literaturu ničit – my ji jen odkládáme stranou a nečteme. Odsud se zrodil homo illiteratus.

Fanatiky dogmatického času tedy zveme homo dogmaticus, a kdekoho bychom mohli zařadit do kategorie zvané homo desperatus, tedy člověka desperáta, ochotného k jakémukoli zločinu, neboť postrádá i nejmenší morální zábrany. Naopak postrádáme člověka, kterého prof. Kučerová nazvala homo aestheticus a homo ethicus, tudíž osobnosti nadané vkusem a morálkou. Takoví by nejspíše připadali svému okolí jako prapodivné bytosti.

Inu obdrželi jsme predikáty, které jsme si ve velké většině zasloužili, a tedy nedivme se, že filozof Jičín hovoří o lidech jako o luze, darebácích a pitomcích. Skončíme tímto sle-

dem adjektiv, v němž bychom mohli pokračovat do nekonečna. Na situaci současného světa tím nic nezměníme. Svědčí to jen o poznání, že člověk jako bytost se ocitl ve sféře hluboké a těžko překonatelné krize. Je všeho schopen, nemá zábran a řídí se, jako řada francouzských korunovaných Ludvíků zásadou: Po nás potopa.

Některé přídomky nám konečně připomínají náš psychický stav – je to například homo anxius, čili člověk úzkostný, který tuší nazrávající pohromu. Úzkost nastává v okamžiku, když člověk uprostřed všeho bohatství a pohodlí, po splnění všech přání, shledal prázdnotu a pocit nenaplnění své jedinečné existence. Klasickou ukázkou byl americký zbohatlík, který vydělal majlant v ocelářském průmyslu, Andrew Carnegtie (1835 – 1919). Na konci svého života rozdal své jmění a pravil nakonec, že „hromadění majetku patří k nejhoršímu modlářství a neexistuje odpornější modla než uctívání peněz. Ten kdo umírá jako boháč, odchází ze světa v hanbě“.

Lidem naší doby hrozí dvě velká rizika – jednak je to akcentování hmotných potřeb, k němuž se ještě vrátíme, a které je neodmyslitelnou součástí takzvané společnosti blahobytu. Jde do jisté míry o úplatek občanům vyspělé části zeměkoule. Ovšem na prvním místě je systém rolí, které nám byly, jako ve scénáři sci-fi nebo hororu či komedie uloženy. Jak kdysi psal W. Shakespeare, celý svět je jeviště a lidé jsou v něm jen herci, z nichž každý má svůj vstup a svůj odchod. Tedy ve scénáři nám byly přiděleny role v masových scénách, což odpovídá realitě, která ve studiích psychologů a psychiatrů znamená, že dvě třetiny obyvatel jsou manipulovaní jedinci. Přízpusobiví, jejichž úplatou je v našem bohatším světě vysoký životní standard.

Krom toho jsou obsazovány i hlavní a vedlejší role, jimiž je dáno, koho máme reprezentovat, co se od nás očekává a jak si máme po zvednutí opony počínat. Hlavní roli, a i to zjistili mistři studující naši psychiku, ve většině případů zastávají psychopati, kteří se bravurně protlačují do všech mocenských scénářů. Jejich základní výbavou je neschopnost pociťovat strach, jak uvádí psycholog Radkin Honzák. K tomu dodává, že „psychopat nemsrdí strachem“. Nejspíše nenese ani zvláštní osobní odpovědnost. Jde o rozené vůdce, za nimiž jde dav. Jde přitom, jak poznamenává psychiatr Honzák, o špičkové politiky, také vedoucí postavy establishmentu, jimž není cizí patologické lhaní. Běda ovšem nepřizpusobivým, kteří nedbají na scénáře, tvořené politickými elitami. Naopak plní-li člověk přidělenou roli, je odměněn společenským souhlasem, často i drobkem, padajícím z vrchovatě zdobeného stolu mocipánů. Proto se hercům tohoto tyátru občas říká homo sociologicus.

Scénář této podívané je ovšem založen na základním předpokladu, že nás společnost k přijetí dané úlohy přiměje nebo donutí. I když víme, že v naší roli je zúžené pole pro uplatnění našich schopností. Tudíž podrobíme-li se daným pravidlům obecné reže, necháme-li se zlákat návnadami odměn a uznání, rozhodujeme se pro život pod úrovní našich možností, a tedy pro život, který postrádá důstojnost.

Lidské individuum je tak vedeno k neplnokrevnému životu, ke zploštění svého potenciálního nadání, a k využití především takových vlastností, které bude moci uplatnit s nej-

větším finančním efektem. Proto se velká část vzdělanců žíví i v oborech, na něž se vůbec nepřipravovali. Ovšem nikdo z nás se nemůže svého poslání a vlastně života vzdát zcela beztravně. Jakmile totiž za cenu hmotného bohatství opustíme rovinu plného a důstojného života, jakmile vypudíme z duše všechna vyšší měřítka, začneme se propadat do značně zdeformované existence. Platíme niternou prázdnotou – a můžeme si připravovat zavazadlo k cestě na nejbližší psychiatrickou kliniku. Těchto všemožně nezralých pacientů se nachází jen v Evropě dobrá třetina.

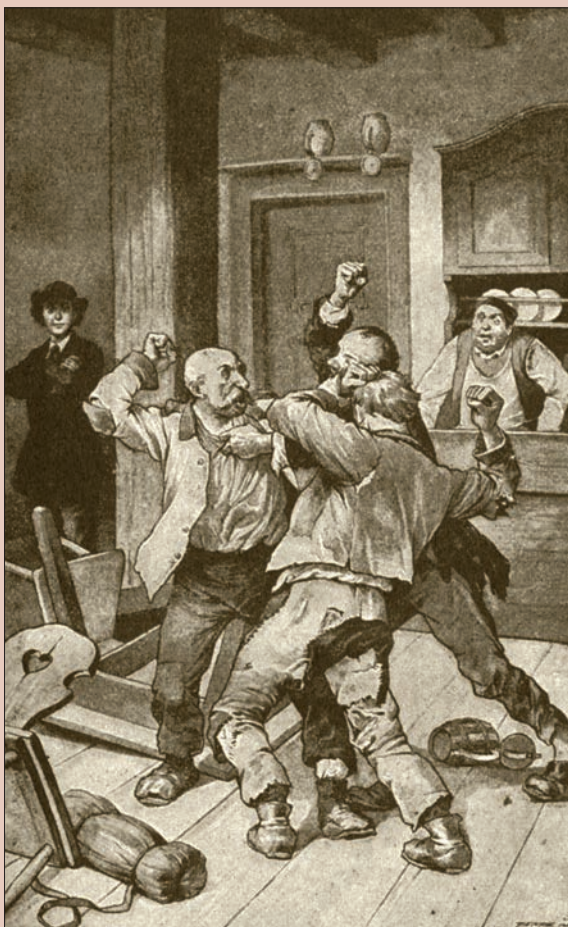
Americký literát Arthur Clark v knize o Obrysech budoucnosti napsal, že mezi námi žijí lidé, kteří „mohli dirigovat symfonické orchestry, vyvozovat matematické poučky, zasedat v OSN nebo řídit kosmické lodě, pokud by k tomu měli příležitost. Devětadevadesát procent z úhrnu lidských schopností bohužel vychází naprázdno. Dokonce i v dnešní době lidé, kteří sami sebe mohou pokládat za vzdělané, pracují jako roboti a snad jen jednou nebo dvakrát za svůj život mohou ve šťastné vteřině využít těch velkých, ale hluboko zasnutých možností svého intelektu.“

K úvaze o našich rolích v divadelním představení svět se vyjádřil už francouzský spisovatel Nicolas Chamfort (1741-1794), který napsal: „Společnost, kluby, salony, zkrátka vše, co se nazývá velký svět, je bídný kus, špatná, nezajímavá opera, která se s bídou udržuje svou mašinerií, kostýmy a dekoracemi.“

Pokračování

*Z knihy „Bulvár ztracených iluzí“
vydané v nakladatelství FUTURA
v Praze roku 2019.*

Ilustrace V. Černého

Jak je to s vlastenectvím

Fr. Horych

Kdysi se tvrdilo někde ústně i v tisku, že vlastenectví jest přežilá věc, která patří minulosti, bájilo se o všeobecném sbratření všeho lidstva, o zbytečných hraničních meznících a dle toho vypadal názor na potřebu početně a jakostně silné armády a všech institucí s tím spojených a příbuzných.

Jedněmi dveřmi křičelo se do světa: „Věčný mír! Pryč s válkami! Vystupňované vlastenectví ohrožuje světový mír jako příliš sobecké! Druhými dveřmi, vedoucími do tajných arsenálů, letěly úzkostlivé otázky: „Kolik už je hotových děl, letadel, tanků, obrněných aut, kulometů, křižníků, pušek? Kolik už to máme vycvičených vojáků, pilotů, zdánlivých členů krojovaných spolků?“ Byl to všechno klam vypočítaný na ošálení důvěřivců. Na jednu stranu se vychvaloval mír, ale na druhé straně se připravovala mstivá válka.

Československá republika také dlouho věřila, že po dlouhou řadu let k válce nedojde a s veškerým úsilím a s napětím všech finančních sil budovala hlavně mírové stavby a podniky. Věřilo se prostě nevynuceným podpisům slavně uzavřených smluv s pečeti, svědkům a nedbáno varovných hlasů prozíravých politiků a diplomatů, kteří neviděli svět v tak růžových barvách, ale včasné postrehli, že se připravuje pomsta a že vlastenectví je třeba mnohem více, než kdykoliv jindy.

Ještě jest mnoho problémů nedokončeno. Zejména věnovat pozornost tomu a uvědomit si, co je právě vlastenectví. Tento problém samozřejmě zajímá i hasičstvo a lze

tvrdit, že o něm mají naprosto správný názor.

U mnohých lidí úplně postačí, když řádně plní povinnosti svého občanského povolání, neboť na tom nejvíce záleží, aby stát měl občanstvo pracovité a plně zaměstnané. Lidé schopní aspoň s trochou volného času mají kromě toho něco dobrého vykonat pro veřejné blaho, nikoliv však jako nějakou milost, ale jako povinnost.

Do každé práce je nutné přicházet včas, není mravným odcházet předčasně, prodlužovat přestávky, či snad se vyhýbat povinnostem, které ukládá zákon, který než byl vydán, byl dokonale promyšlen a zavazuje všechny občany stejnou měrou.

Hasičstvo má vesměs členstvo, které plní občanské pracovní povinnosti a vedle toho pomáhá ochotně při každé nehodě všem, vždýcky, dobrovolně a zcela nezištně, což je to právě ideální vlastenectví. Není pravým vlastenectvím to, co není provázeno skutky. Řečmi, třeba sebe krásnějšími a vzletnějšími, se vlasti nepomůže, ale činy neplacenými nebo placenými, ale řádně plněnými. Vlastenectví žádá oběti, hasičstvo neobětuje vlasti jen své síly tělesné a duševní, ale také čas, pohodlí a dokazatelně i zdraví, ba i životy. Jsou o tom doklady v kanceláři České zemské hasičské jednoty a každý se o tom může přesvědčit, když za dobré uzná. Tajností není v tom směru, hasičská služba velmi ničí zdraví, to jest lékaři prokázáno a přesto jest tomu oddáno jen v Čechách na 157 tisíc lidí a ti jsou skutečně vlastenectí, protože konají s nebezpečím něco, co by konat nemuseli.

Vlastenectví nežádá, aby něco bylo vykonáno jen pro veřejné blaho. Kdo je pravým vlastencem, musí se také starat o sebe, aby byl uvědomělý a tělesně zdravý, čili jest nutno starat se o duši i tělo, neboť jen „Ve zdravém těle je zdravý duch“.

Dnes není nikdo bez vad a chyb a netřeba toho zapírat. Spíše upřímně se k tomu doznat a snažit se stát lepším a hodnějším, což se týče mládeže i dospělých, kteří jsou někdy dokonce horší. Jest třeba duši vykoupit v očištné lázni ctností. Vlastenec nesmí tonout v bažinách vášní a zlých pudů.

Vlastenec musí být také prozíravý a pak se nedopustí něčeho, co by mohlo národu v očích světa ublížit, což znamená i kavalírské jednání i proti lidem jiným jazykem mluvícím. Není žádnou hanbou, když vlastenec ovládá dokonale několik řečí, neboť i při tom může své vlasti velké služby prokázat. Spíše lze všem dobrým vlastencům doporučit co nejvřeleji, aby několik řečí znali a dovedli i cizinu o své krásné vlasti poučit, aby táž nebyla nucena věřit zprávám úmyslně proti nám zahroceným a zlobně lidsky přímo někdy překypujícím.

Také dlouho nechtělo být pochopeno, že vlastenectví znamená něco více, než příliš vystupňované politické stranictví, které jest vždy jakousi církví jen pro zlomek národa. V demokratickém státu, jakým naše republika skutečně jest, nesmíme pro politické stranictví zapomínat na pravé vlastenectví. Politickým straníkem buď každý dle své libosti, ale vlastencem musí být u nás každý občan. Pošetilým teoriím nesmíme hned slepě uvěřit, jako jim nevěří poctiví vlastenci jiných národů. Kdo vyvyšuje stranictví nad lásku k naší vlasti, není a nikdy nebude dobrým vlastencem.

O hasičstvu nikdo nesmí říci, že by bylo nevlastenecké nebo vlašně vlastenecké. Nejsou však také vlastenci jen pro efekt, ale oni pro vlast pracují, přináší jí oběti, vzdělávají se a jako hasiči neznají fanatického stranictví. Kdo by se odvážil tvrdit něco jiného, byl by bídným lhářem! Bude-li každý občan pro vlast pracovat tak, jako hasiči, nebude u nás nářku na národní vlašnost.

Vlasteneckou činnost hasičstva národ ještě ani dobře nezná, protože se o to vážně ani nepokoušel. Pro mnohé lidi jsou ještě neznámým světem, který až někdy poznají, udiví je, že řeknou: „To jsem ani nevěděl, co všechno dobrého ti hasiči dělají, vždyť oni nejsou hasiči jen k hašení, ale bezplatnými dělníky, ochotnými ke každé tělesné i duševní práci při jakékoliv nehodě!“

V dnešní době se také pozná pravý vlastenec dle toho, jak se chová k národní brannosti a jak si počíná při svém úkolu v civilní protiletecké ochraně (CPO). V tom směru mají hasiči svědomí čisté a mohou se každému podívat bez studu do očí. Vykonali bez nadsázky nejvíce a povolání kruhy o tom vědí, třeba by se tvářily, že ničeho z naší práce v tomto směru neviděli. Jsou hrdí na to, co bylo pro naznačené problémy vykonáno a mohlo toho být ještě více, kdyby jich nebylo málo a kdyby jejich věcná výzbroj byla početnější a modernější.

Hasičstvo může být spokojeno s tím, co pro ně vlast koná a jest mu jen přát, aby jeho vlastenectví vyvíjelo se v budoucnu za lepších podmínek, čehož plnou měrou spravedlivě zasluhuje.

x X x

Z BESÍDKY RODINNÉHO KALENDÁŘE
ČESKOSLOVENSKÉHO HASIČSTVA
Ročník XXV – 1938

JAK MĚŘILI NAŠI PŘEDKOVÉ ČAS

Ferdinand Drůbek

Dávni předkové naši neuměli dělit rok na 12 měsíců nebo na 365 dní. Řídili se jako jiní národové pohanští z počátku dle toho, jak zima nebo horko nastávaly, jak dny přibývalo neb ubývalo, ptáci přilétali nebo odlétali. Podle těchto přírodních úkazů a podle polních hospodářských prací dělili rok hlavně na dva díly: léto a zimu. Čas před zimou jmenovali podzimem, před létem pak *podletím*. K měření času na doby kratší podávala jim příroda kalendář živý, míru patrnější a spolehlivější. V noci viděli na nebi těleso, které někdy jen z části bylo osvětleno. Vypočítali, že osvětlení úplně se objevuje pokaždé asi za 28 dní, jednotlivé změny pak že se dějí v sedmi dnech. Nazvali světlé těleso, jakož i dobu, ve které se jeho podoby střídají, *Měsícem*, a jím měřili čas. Měsíců počítali od jara do jara, od zimy do zimy třináct, a jejich rok tedy měl 364 dní. Podle *roku měsíčního* řídili se v prvních dobách všichni národové. Teprve později byl rok rozdělován podle času, který potřebuje Země, nežli oběhne jednou kolem Slunce, což se stává ve 365 dnech, 5 hodinách a 48°75 minutách. Egypťané byli první, kteří dle zdánlivého oběhu Slunce okolo země zavedli *rok slunečný*, jež rozdělili na 12 měsíců. Že Slunce se neotáčí kolem Země, nýbrž tato kolem Slunce, o tom neměli tehdy ještě ani tušení.

Dle Egypťanů zavedli rok slunečný i jiní národové, zejména pak Římané; jedině Turci mají podnes *rok měsíčný*. Nežli nynější rozdělení se ustálilo, a čas se počítal dle *slunečného roku*, uplynulo mnoho věků a byla učiněna nejedna změna. Dle počtu římského neboli julianského, jež zavedl Gajus

Julius Caesar (+ 44 r. před Kr.), vzato jest oněch 5 hodin a 48°75 minut, jichž Země potřebuje nad 365 dní, aby oběhla kolem Slunce, za celých šest hodin, což činilo za čtyři roky d e n, který se připočítával jako přestupný k roku čtvrtému. Tím však povstala nová neshoda s pravým oběhem kolem Slunce, která činila za 100 let 18°75 hodin. Tato neshoda opravena je papežem Řehořem VIII., který roku 1582 dle podrobných výpočtů ustanovil, aby 10 dní bylo pominuto, a místo 5. října r. 1582, aby se psalo 15. téhož měsíce. Zároveň ustanovil, aby příště každý počet roční čtyřmi dělitelný byl rokem přestupným. Tento nový kalendář, dle původce řehořským neboli gregoriánským zvaný, byl zaveden v Čechách usnesením sněmu obecného dne 7. ledna r. 1584. Změna byla učiněna v tom, že místo 7. ledna psal a počítal se 17. den téhož měsíce, čímž byl počet dní o 10 posínut dále. Touto opravou však z počátku vznikly mnohé neshody, tak že u nás ještě skoro 50 let podle starého kalendáře se počítalo. Skoro všichni vzdělaní národové přijali gregoriánský kalendář, jenom Rusové, Srbové a Řekové z náboženských příčin se přidržují kalendáře julianského. Rozdíl ten činí nyní 13 dní, o něž píší a počítají v Rusku méně než u nás.

Papež Řehoř XIII ustanovil též roku 1582 první leden za den Nového roku. Před tím nesvětili všichni národové Nového roku stejným časem, nýbrž v dobách různých. Římané počínali Nový rok 25. březnem neboli počátkem jara, Rusové zářím, Angličané, Španělové a Čechové vánocemi, t. j. 25. prosincem a jiní zase vzkříšením Páně.

Praotcové naši přijali mnohé změny po příkladě národů jiných, byli však při opravách pamětliví dávných svých zvyků. Patrným dokladem toho jsou jména měsíců. Němci a jiní národové přijali pro jména měsíců latinské názvy, ale naši předkové zachovali nám pro každý měsíc původní pojmenování. Dní naši předkové neurčovali neboli nedatovali jako my, nýbrž datovali podle svátků svatých a svetic, ku příkladu „dáno v neděli po svatém Havle“, „v úterý po svatém Jiří“ a pod. Tento způsob si staří Čechové proto oblíbili, že nesvětili každým dnem, jako my nyní, památky některého svatého. Zachovaly se nám české knihy modlitební, které náležely Karlu IV., Otci vlasti, k jejichž přední části připojen též kalendář, jak za starodávna vůbec bývalo obyčejem. Avšak není po způsobu nynějším na každý den zaznamenáno jméno některého svatého, nýbrž jen na zvláštní dny. V lednu zaznamenána památka desíti, v únoru pěti, v březnu pěti, v dubnu šesti, v květnu osmi, v červnu desíti, v červenci osmi, v srpnu a září stejně osmi, v říjnu

a listopadu devíti, v prosinci čtrnácti svátků svatých a svetic.

Jména dní vysvětlují se takto: *Neděle* je po způsobu křesťanském dnem odpočinku; *pondělí* je den po neděli; *úterý* druhý neboli vterý den v témdni (týdnu); *středa* jest den uprostřed téhodne (týdne); *čtvrtek* čtvrtý den a *pátek* pátý den v témdni; *sobota* je odvozena z hebrejského „sabbath“, t. j. odpočinek.

Den měřili naši praotcové hodinami, které do Evropy se dostaly za křižáckých válek. Avšak staročeské hodiny nebyly rozděleny na dva díly po dvanácti hodinách, nýbrž ukazovaly 24 hodiny po sobě jdoucí. Nejznamenitější hodiny staročeské jsou na staroměstské radnici v Praze, jež zhotovil mistr Hanuš okolo roku 1490.

xXx

Z Hospodářské čítanky, upravil Václav Maršalous. Vydáno v Chrudimi v druhém vydání roku 1892

Zpátky ke kořenům

Pátrání v historii vlastního rodu se stalo módou možná proto, že čím dál víc lidí cítí potřebu ujasnit si, kam patří a odkud přicházejí. . .

Psychologové nejsou zvýšeným zájmem o genealogii překvapeni. Současná odcizenost života, pocit osamělosti mezi lidmi i rozpad tradičních rodinných uskupení je tísnivý a frustrující. Jsme společenským živočišným druhem – už od počátků své existence žili lidé ve skupinách více či méně provázaných pokrevním příbuzenstvím. Dnešní doba tomu nepřeje – stoupá počet jednočlenných domácností, stále více lidí žije „single“, děti a seniory odkládáme do péče cizích, rodinná setkání se už téměř nekonají. Je marné si namlouvat, že „není čas“ či jsou „důležitější věci“. Samou prací nám život uteče mezi prsty a za peníze si důvěrnou blízkost nekoupíme.

Zapátrejme v minulosti! Genealogii neboli rodopis lze provozovat na několika úrovních. Na té nejvyšší a skutečně odborné vyžaduje řadu znalostí z nejrůznějších oborů a zejména pak hodně času. Dostupnější je pak jakýsi střed – snaha vytvořit tzv. rodový strom, v němž jsou uvedeni předci v několika (i mnoha) generacích zpátky a získání co nejvíce informací o jejich životě. Na úrovni nejnižší, té ryze amatérské, záleží pouze na vás, jaké cíle si stanovíte. Mohou být i skromné – třeba dozvědět se jména, povolání, místa a data narození a úmrtí předků na úrovni prarodičů a praprarodičů. Nejčastější je sledovat otcovskou, tj. mužskou linii, obvykle sjednocenou příjmením. Ženy mnohdy preferují vyhledávání ženských předků, tedy linii mateřskou. Existuje ale také varianta cestovat zpět v čase.

Zapojte seniory! Možnost zavzpomínat si a popovídat si s blízkými o starých časech je potěší. Navíc posílí svou paměť, rozptýlí nudu, budou si připadat potřební a důležití. A právě to vše jim nejmíc chybělo.

Přizvěte děti! Probudte v nich zájem o předky, posílíte vlastní identitu a upevníte ji v plné šíři. Tedy sledovat všechny čtyři své prarodiče a jejich předky. V tomto případě ovšem počet lidí stoupá geometrickou řadou (pradědečky máme 4, pradědečků už je 16 atd.), takže kvůli enormnímu nárůstu dat je prakticky nemožné dostat se příliš hluboko do minulosti. Zato však získáte komplexnější pohled na to, kdo všechno se podílel na vaší genetické výbavě. Možná přijdete na to, po kom jste tak lehkomyšní, po kom pramení vaše hudební a výtvarné nadání, nebo zájem o rýpání se v půdě nebo v péči o zvířata.

Svolejte příbuzenstvo! Nejenže se po čase uvidíte jinde než na pohřbu, ale svým zajetím o věc jistě mnohé strhnete. Sblíží vás to víc, než když se vzájemně trumfujete, kdo víc vydělá a kdo byl kde na dovolené.

Začátek je jednoduchý: Startem všech pátrání v historii rodiny je důkladný „výslech“ žijících pamětníků. Kdybyste měli tímto krokem nejen začít, ale i skončit, nebylo by to málo! Společné chvíle prožité s babičkami, dědečky či prarodiči zahřeje u srdce jak vás, tak především je samotné. Podle specializovaných psychologů totiž senioři netouží po drahých darech, ale nejvíce ze všeho stojí o čas a zájem svých blízkých. Požádejte starší příbuzné, ať vám vyprávějí o svém dětství a mládí, ať jmenují již zesnulé předky a prozradí vše, na co jen si vzpomenou. Potěší je, když si necháte ukázat jejich křestní listy, školní vysvědčení, výuční listy, staré fotografie, deníčky, svatební oznámení apod. Snažte se vše, co se dozvíte, zaznamenat, případně požádejte přímo seniora, ať to zkusí udělat sám. Využívejte nejen písemný záznam, ale i audio nebo videonahrávku. Pokud si sami nevíte rady, mrkněte např. na www.babickarstvi.cz. kde je k dostání kniha určená pro doplňování vzpomínek (s návodnými otázkami atd.). Dobrou inspirací je také www.jonathanlivingston.cz. kde si mimo jiné můžete objednat profesionální audiozpracování vzpomínek, popřípadě knížku rodinných pamětí, receptů aj.

Jak pokračovat? Až načerpáte počáteční informace, můžete v pátrání pokračovat v matrikách a dalších archivních záznamech – jsou dostupné v badatelnách, ale mnohé je již

digitalizováno, a tedy přístupné na internetu. Podrobnosti o tom jak postupovat, najdete také na internetu – nejlepší na web www.genea.cz. kde naleznete řadu dalších odkazů. Čím dál do minulosti, tím více vědomostí budete potřebovat. Buď vás to odradí, nebo si díky novému koníčku rozšíříte vzdělání v historii, místopise, v němčině, latině, ve znalosti švabachu atd.

Většina amatérských rodopisců ve svém pátrání skončí předminulým stoletím. Ti houževnatí se však mohou dostat mnohem dál. Definitivní konec bývá v půlce 17. století (nejste-li šlechtického rodu, hlouběji se téměř jistě nedostanete – během třicetileté války byla většina archiválií zničena a navíc ve starších časech záznamy se nevedly důsledně). Nezáleží však příliš na tom, kam se až v pátrání dostanete – amatérská genealogie bude všestranně přínosná jak pro vás, celou vaši rodinu a příští potomky.

TEST – Kolik toho víte o svých předcích?

1. Znáte celá jména obou svých pradědeček a prababiček?
2. Znáte regiony, odkud pocházeli rodiče vašich prarodičů?
3. Znáte původní povolání svých prarodičů?
4. Znáte historii příjmení svého otce a další lidi, kteří je nosí?
5. Znáte nějakou rodinnou legendu starší než 100 let?
6. Znáte a máte fotografie svých prarodičů zamlada?
7. Znáte jména všech sourozenců svých prarodičů?
8. Znáte místa, kam chodili vaši prarodiče do školy?
9. Znáte nadání, jimiž prosluli někteří z vašich předků?
10. Znáte někoho z rodiny, kdo padl v kterékoli válce?

Hodnocení: Za každou odpověď ANO s konkrétními údaji si zapíše bod.

0–3 body: O svých předcích nevíte skoro nic. Pokud to není dáno specifickými okolnostmi, je to docela ostuda! Pokuste se to napravit, rozhodně to bude pro vás přínosem.

4–7 bodů: Něco sice o svých předcích víte, ale není toho zrovna mnoho. Zkuste se vyptávat, dokud je čas a žijí lidé, kteří vám mohou povědět víc o sobě, a tudíž i o vás. Abyste jednou nelitovali, až bude pozdě.

8–10 bodů: O historii vaší rodiny jste velmi dobře informovaní. Máte nejlepší předpoklady pátrat dál a dozvědět se toho ještě víc. Bude to zajímavé nejen pro vás, ale i pro vaše děti či vnoučata.

Víkendová příloha 32 regionálního Deníku z 8. srpna 2015

O zamračené čarodějnici

V rýchorském pralesě žila čarodějnice Radaza, ale lidé z okolí ji jinak nejmenovali než Zamračená čarodějnice, protože nikdo nikdy neviděl, že by se usmála! Na kraji lesa měla malou chatrč z roští. A protože do ní tuze přšelo, rozhodla se, že musí mít novou a pořádnou. Zavolala trpaslíky a permoníky a porouchela: „Hned mi postavte pořádnou chalupu, okamžitě a střelhitě a jak ne, tak uvidíte!“ A mlela a mlela, porouchela a křičela, takže ani nevěděla, že jsou už dávno pryč! Když si toho všimla, teprve se rozzlobila a ať na ně křičela a volala je zpátky, nepřišli. Ona totiž hrozně ráda porouchela, takže v tom porouchení úplně zapomněla, že je čarodějnice a umí čarovat! To jí teprve dodalo! Zalezla do chýše a ani ji nenapadlo, že stačilo trošku zakouzlit a chaloupka mohla být hned!

Ven vylezla až druhý den. Sluníčko svítilo, smálo se na celý svět, ale Radaza kráčela po cestičce ke vsi zamračenější než ten nejzamračenější skřet. Nechodívala tam často, ale zrovna teď se jí zachtělo tam jít! Ani nevěděla, co tam chce, ale šla! U potůčku děti ze vsi stavěly hráz z kamení, aby měly větší tůň a mohly se koupat. Samozřejmě bylo u toho plno křiku a smíchu, který Radaza nesnášela. Mávla rukou, hráz se rozpadla a děti musely začít znovu. Ani se tomu neusmála a šla dál jak zamračené povětrí.

Ten den bylo na návsi hodně lidí, protože se tam cestou zastavil jarmarečník, co jel se zbožím do sousední vsi a tak všichni chtěli vědět novinky odjinud. Sotva baba došla na návěs, jakoby se najednou setmělo a kde se sousedé smáli přestali, jako když utne. Tak na ně působila Radazina zamračená tvář! Všichni věděli, že veselé lidi nemá ráda a smích ji dráždí! Často jim pak nějakou neplechu provedla!

Vedle rybníka, co byl na návsi, hrál dětem divadlo Jeník z pazderny. Když hrál pasáčka, hodil si na hlavu pytel, když krále lochtuší jako plášť a když princeznu, tak na hlavě stočil mámin šátek. Děti za ním vždycky běžely, sotva se objevil. Všechny pobavil a jeho pohádky byly moc hezké. Ten den bylo u rybníka veselo. Jeník se úplně překonával ve vymýšlení legráček a i rybník jakoby se smál jeho vtípkům! Kola na hladině se šířila jedno za druhým a to tam nikdo žádný kamínek nehodil!

Sotva Radaza slyšela tolik smíchu, okamžitě ji rozbolela hlava. Zamračila se ještě víc, jestli to vůbec bylo možné a obrátila se k rybníku. Upřela zrak na smějící se děti a aniž by si to někdo uvědomil, děti zmizely! Jen Jeník tam stál a nevěřil vlastním očím! Otočil se a uviděl Zamračenou čarodějnici, která tentokrát vypadala, že se snad i usmívá!

Jeníka to rozzlobilo! Šel k ní a žádal, ať vrátí děti zpátky! Vždyť děti mají být veselé a když se jí to nelíbí, ať do vesnice nechodí! Les je přece dost veliký, může si jít tam! To si tedy dovolil moc! Radaza něco zamumlala a chtěla ho nechat zmizet také, ale co to? Kouzlo nefungovalo! Opět a opět ho opakovala, ale na Jeníka nepůsobilo! To se jí ještě nastalo! Byla z toho tak vyvedená z míry, že se obrátila a šla zpátky do své chýše! Jeník zatím přemýšlel, co udělat, aby se děti vrátily. Jenomže proti kouzlům se těžko bojuje, když je člověk neovládá! Co kdyby se učil čarovat? To ale hned zavrhl. Trvalo by to dlouho a tolik času neměli.

Ráno, za prvního svítání se Jeník probudil a rozhodl se, že se o osvobození dětí pokusí. Co kdyby to nevyšlo, ať raději zahyne sám, než někdo ze vsi! Oblékl se, ani se nenasnídal a běžel nejdřív k babičce kořenářce. Ta už pobíhala kolem chaloupky a překvapeně se dívala na přicházejícího chlapce. Ten, sotva pozdravil, už sypal otázky tak rychle, že babička musela proud jeho řeči zastavit. Konečně se uklidnil a vše jí o Zamračené čarodějnici a zmizelých dětech vypověděl. Babička se zamyslela. Hlavou kývala, rukama rozkládala a něco si pobrukovala. Trvalo to docela dlouho a Jeník netrpělivostí jen brněl! Už už chtěl babičku chytit za ruku, když se zastavila.

„Jeníku, aby se děti vrátily, musíš jít do lesa k Zamračené čarodějnici a musíš ji rozesmát. Jakmile se poprvé zasměje, děti se vrátí. Ty se ale smát nesmíš! Ani usmát se nesmíš, ani koutkem oka a pusou už vůbec ne! Všechno by bylo marné! Na to nesmíš zapomenout a stále si to připomínej!“ „Ale babičko, poradte, co mám udělat, aby se zasmála?“ „Jo, milej hochu, na to už musíš přijít sám. Však jsi v bavení pravý mistr! A ani Krakonoš vám nemůže, dokonce ani nesmí pomoci. Lidé se nemohou ve všem spoléhat na cizí pomoc a už vůbec ne na kouzla. Musí se sami přičinit a snažit se řešit své problémy, i když je to někdy těžké! A teď už jdi. Čím dřív se ti to povede, tím dřív budou děti doma! Běž už, běž!“

Jeník šel, ale šel smutně. Neměl ani ponětí, jak a čím by tu čarodějnici měl rozesmát! Na babičku kořenářku a na její radu moc spoléhal, a teď v tom zůstal sám! Nešel ani domů, ale rovnou do chatrče k Zamračené čarodějnici. Sotva vešel, či spíše vlezl, sneslo se na něj pořádné hromobití! Cože chce, proč otravuje, když ona zrovna teď chce odpočívat! Ať se hned sebere a maže domů, jinak že bude zle! Jeník se ale nezalekl. Udělal zkroušený obličej a hned si začal stěžovat, jak se k němu ve vsi zachovali, když ji, váženou paní kouzelnici bránil, když na ni tak moc hubovali, že ho za to vyhnali. Nemá kam jít a tak si myslel, že ho velevážená čarodějka nechá aspoň přespat!

Baba se nadechla, že ho vyhodí, ale když viděla jeho zamračený obličej, zalíbil se jí. Konečně někdo, kdo je skoro tak zamračený jako ona! Pozvala ho dál, dostal trochu jídla a vykázala mu místo na spaní. Jeník děkoval, ale ne s úsměvem, ale hlubokým hlasem a s temnou tváří. Ježibaba téměř skákala radostí! Dokonce se na něho šla v noci podívat, jestli se ze sna náhodou neusmívá! Jeník ale neměl ani ve snu náladu se smát! Vždyť ani pořádně neusnul, jen přemýšlel, jak by na babu vyžrál a donutil ji k smíchu! A tak se i ve spaní mračil a škmouřil až běda! To se čarodějnici líbilo a už uvažovala, že by si ho nechala jako pomocníka!

O tom neměl Jeník ani ponětí. Ráno vstal unavený a to mu na náladě ani trochu nepřídalo, takže vypadal jako to nejzamračenější povětří! Baba ho pozorovala kam se jen hnul. Chtěla vědět, jestli je opravdu tak zamračený pořád a jestli to před ní jen nehraje. To by se měl hošíček na co těšit! Čím víc ho ale sledovala, tím byla přesvědčenější o jeho zamračenosti. Ani jednou ho nepřistihla, že by se i jen usmál! Teď byla spokojená a rozhodnutá, že si ho u sebe docela určitě nechá! Hned šla a připravila mu tak dobrou snídani s tolika dobrotami, které Jeník nikdy neviděl, natož aby je kdy ochutnal! Při pohledu na tolik dobrot by měl každý pusou od ucha k uchu, ale ne tak Jeník. Pořád si připomínal, že

se nesmí smát, aby získal její důvěru. A tak se mračil a mračil, pořád si něco hudral pod fousy, že málem vypadal jako zbloudilý čert. Kdyby ho v téhle chvíli viděl někdo ze vsi, bál by se ho snad ještě víc, než čarodějnice! Vždyť vypadal hůř, než deset čertů! Ta byla čím dál přesvědčenější, že jistě bude její učedník a pomocník! Už v chýši nebude sama! Honem proto musí udělat lepší bydlení, aby ho přesvědčila! Když Jeníka poslala do lesa pro dřevo, jen po ní hodil tak zamračeným pohledem, že se baba radostí jen tetelila! Než se vrátil z lesa, stála na pasece nová chaloupka. Baba si dala záležet a ještě naposled ho chtěla vyzkoušet. Když se ani teď neusměje, zůstane u ní!

Jeník už z dálky viděl proměnu chatrče a utvrzoval se, že se nesmí objevit ani náznak úsměvu. Ani v očích, ani kolem úst! Takže přicházel tak zamračený, že ho nikdy nikdo takového neviděl! Baba málem Jeníka nepoznala, jak zkroutil obličej! Nedala na sobě nic znát a hned ho začala přemlouvat, aby u ní zůstal, že ho naučí čarovat! Ten jen něco zamumlal, takže nevěděla jestli myslel ano, nebo ne! Ale když zalezl do kouta, byla si jistá, že zůstane! Zavřel oči a vymýšlel způsoby, jak tu zatracenou babu vyprovokovat.

Druhý den ráno Radaza kula železo, dokud je žhavé: „Tak co, Jeníku, jak ses rozmyslel. Zůstaneš?“ „No, to by to dopadlo! Copak jsem nějaký čarodějník? Vždyť o tom vůbec nic nevím a tak asi zůstanu u toho svýho. Budu pomáhat mámě, pak trochu pohlídám sousedkám děti a bude to. Práce je všude dost a já nejsem líný. Tohle je tuze složitý, abych něco nepopletl!“ „Ale Jeníku, já tě to čarování budu přece učit, takže se nic špatného nemůže stát!“ „No jo, ale co když se přece spletu a začaruju vás?“ Zamračená čarodějnice se na něj podívala a rozesmála se na celé kolo! „To se stát nemůže, protože...“ baba ztratila hlas, vytřeštila oči a byla pryč. Sotva zmizela, zmizela i chatrč a Jeník i s dětmi se octl na návsi, odkud se děti ztratily. Radost všech byla veliká, jeden přes druhého mu děkovali a vypytavali se, co musel udělat a jak, aby se to vysvobození povedlo! Byli tak zvědaví, že otázky nebraly konce. Vždyť nikdo nevěděl, jak děti vysvobodit a hlavně, kdo by se toho měl ujmout! A je také pravda, že se báli, co by se jim mohlo stát a jestli by je čarodějnice nezačarovala také! Nakonec byli všichni rádi, že díky Jeníkovi vše dobře dopadlo.

Zuzana Strnádková

Skrytá krása s fantazií zakletá v nitru nerostů

NALEZENÁ KAMENÁŘSKOU PRACÍ JAROSLAVA F. Z DOLNÍCH ŠTĚPANIC

ACHÁT – bleskový v křemenu

naleziště: CZ – Železnice

tvrdost: 6 – 7 (Mohse)

barva: světle šedá s rezavě hnědou kresbou blesku

velikost: 37 × 22 mm

použití: šperkařství

zpracování: řezání, broušení, leštění, JF

užití: V duchovní rovině rozšiřuje vědomí, otvírá spojnice směřující ke kolektivní moudrosti a poznání jednoty všeho živého. Povzbuzuje k tichému rozjímání a užitkování životních zkušeností, vedoucích k duchovnímu růstu a vnitřní stabilitě.

ACHÁT – sedící akt

naleziště: CZ – Stará Paka, Vrcha

tvrdost: 6 – 7 (Mohse)

barva: bílá s béžovou kresbou

velikost: 66 × 30 mm

použití: šperkařství

zpracování: řezání, broušení, leštění, JF

užití: Tento achát vytváří klidné a mírumilovné vnitřní i vnější prostředí a posiluje schopnost naplno používat a vychutnávat si každý okamžik a dokáže posílit vaši komunikaci s tímto světem.

SVOZ NEBEZPEČNÝCH SLOŽEK KOMUNÁLNÍHO ODPADU

EKO
EKO Jilemnicko

DO NEBEZPEČNÉHO ODPADU PATŘÍ:

- kapalné i tuhé domácí chemikálie – kyseliny, louhy, ředidla, čistidla, fotochemikálie, chemické přípravky na hubení plevelu, škůdců, postřiky na ochranu rostlin – vše pokud možno v původních obalech nebo řádně označených obalech (obaly musí těsnit, aby nedošlo k vylití nebo rozsypání)
- zbytky barev, lepidel
- obaly od barev, lepidel, chemikálií, postřiků, bělidel, sprejů
- autobaterie včetně elektrolytu
- upotřebené motorové oleje
- olejové filtry
- znečištěné (mastné) textilie od barev, oleje, lepidel a další sorpční materiál
- zbytky léků

VEŠKERÝ NEBEZPEČNÝ ODPAD
MUSÍ BÝT ŘÁDNĚ OZNAČEN.
OBČANÉ PŘEDAJÍ NEBEZPEČNÝ
ODPAD OSOBNĚ OBSLUŽE
MOBILNÍHO SVOZU.

V RÁMCI SVOZU NEBUDOU PŘEBÍRÁNY:

- elektrospotřebiče – lednice, televize, monitory, zářivky, drobné elektrospotřebiče, baterie – akubaterie, monočlánky - patří do systému zpětného odběru
- pneumatiky – patří do systému zpětného odběru

